

Nr 59.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till
värnpliktslag; given Drottningholms slott den 14 maj
1914.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över
lantförsvarsärenden vill Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen att antaga härvid
fogade förslag till värnpliktslag.

Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest
städse välbevågen.

GUSTAF.

Hj. L. Hammar skjöld.

Förslag

till

Värnpliktslag.

Härigenom förordnas som följer:

KAP. I.

Allmänna bestämmelser.

§ 1.

*Värnplikt
och värn-
pliktsålder.* Varje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår, under vilket han fyller tjugu år, till och med det, under vilket han fyller fyrtyotvå år.

§ 2.

*Värnplikt
för den, som
förvärfvar
svensk med-
borgarrätt.* För den, som förvärfvar svensk medborgarrätt efter inträdet i värnpliktsåldern, inträder värnplikten från och med det år, som infaller näst efter det han förvärfvat nämnda rätt.

§ 3.

*Beväring och
landstorm.* 1. Värnplikten fullgöres i beväringen och landstormen. Beväringen delas i första och andra uppbådet. Tjänstetiden i beväringen är femton år, elva år i första och därefter fyra år i andra uppbådet.

I krigstid bestämmer dock endast behovet tjänstetidens längd för de inkallade.

2. Under den tid, värnpliktig icke tillhör beväringen, tillhör han landstormen.

§ 4.

Från värnpliktens fullgörande frikallas den, som till följd av lyte, *Frikallelse.* stadigvarande sjukdom, bestående kroppslig svaghet eller annan dylik orsak är till tjänst vid rikets försvar oförmögen.

§ 5.

1. Värnpliktig är skyldig att inställa sig till inskrivning i hären *Tiden för* eller marinen det år, han fyller tjugu år. *inskrivning.*

2. Tjänstetiden i beväringen beräknas från början av nyss nämnda *Tjänstetid.* år, även om den värnpliktige till följd av laga förfall eller beviljat uppskov först ett senare år skulle bliva inskriven.

Där inskrivning ett senare år skett till följd av den värnpliktiges uteblivande utan laga förfall, räknas tjänstetiden från början av inskrivningsåret.

Har värnpliktig utan laga förfall eller beviljat uppskov under något år av tjänstetiden uteblivit från honom enligt § 27 under samma år åliggande tjänstgöring, må det år icke räknas honom till godo såsom tjänsteår i beväringen. Huru förhållas skall, då värnpliktig uteblivit från endast en del av årets tjänstgöring, bestämmer Konungen.

3. Värnpliktig, varom i § 2 förmäles, är skyldig att inställa sig till inskrivning det år, hans värnplikt tager sin början. Sådan värnpliktig anses därvid likställd med den, som förut erhållit uppskov med inskrivning. Närmare bestämmelser i fråga om denna lags tillämpning beträffande sådan värnpliktig meddelas av Konungen.

§ 6.

1. Yngling må redan det år, då han fyller nitton år, anmäla sig till att inskrivas för utbildning till underbefäl eller fackman vid fotfolket, *Tidigare in-* trängen eller förplägnadstrupperna eller att för utbildning vid Norrbottens *skrivning* regemente uttagas från annat regementes inskrivningsområde. *kan med-* *givas.*

För bifall härtill fordras, att han är vapenför och i övrigt lämplig till den tjänstgöring, vartill han anmäler sig.

2. Yngling, vilken avlagt studentexamen eller erhållit avgångsbetyg från gymnasiet tredje ring vid allmänt läroverk eller som vid annan läroanstalt förvärvat ett kunskapsmätt, som, enligt vad Konungen förordnar, skall anses däremot svara, ävensom yngling, vilken vid navigationsskola avlagt sjökaptens- eller styrmansexamen eller å maskinistavdelning annan

examen än maskinistexamen av tredje klass, må redan det år, då han fyller aderton eller nitton år, anmäla sig till inskrivning.

För bifall härtill fordras att vara vapenför; dock må jämväl sådan i detta moment nämnd till krigstjänst duglig men icke vapenför yngling inskrivas, som med visshet kan förutses icke bliva vapenför till inträdet i värnpliktsåldern.

3. Annan yngling, än i mom. 2 avses, må ock redan det år, då han fyller aderton eller nitton år, anmäla sig till inskrivning för utbildning till plutonchef eller motsvarande befattning, där han, på sätt Konungen förordnar, visar sig äga förutsättningar för dylik utbildning.

För bifall till sådan anmälan fordras att vara vapenför.

4. För en var enligt mom. 1, 2 eller 3 inskriven räknas den i § 3 mom. 1 angivna tjänstetiden i beväringen från och med det år, då han fyllde tjugu år.

5. Vad i denna lag stadgas om värnpliktiga gäller i tillämpliga delar för de enligt denna § inskrivna, även innan de i värnpliktsåldern inträtt.

§ 7.

Värnpliktigs
tjänst.

Vapenför värnpliktig inskrives till vapentjänst, annan värnpliktig till den befattning vid hären eller marinen, vartill han må finnas lämplig.

§ 8.

Befrielse
under
krigstid.

Rörande inskrivna värnpliktigas befrielse från tjänstgöring under krigstid meddelar Konungen de föreskrifter, som för rikets tjänst och det allmännas behov finnas vara påkallade.

§ 9.

Värnpliktig
får ej hind-
ras att in-
ställa sig.

Värnpliktig, som är lagstadd eller annorledes i annans tjänst eller arbete antagen, må ej av husbonde eller arbetsgivare hindras att i behörig tid inställa sig till inskrivning, tjänstgöring eller mönstring, eller att fullgöra annan honom i denna lag ålagd skyldighet.

§ 10.

1. Värnpliktig, som är förlustig medborgerligt förtroende för alltid, *Värnpliktig, som är förlustig medborgerligt förtroende.* må ej tillhöra hären eller marinen.

2. Är värnpliktig förlustig medborgerligt förtroende, intill dess viss tid förflutit från det han efter utståndet straff blivit frigiven, må han ej fullgöra honom åliggande tjänstgöring, förrän han återvunnit medborgerligt förtroende. Sådan värnpliktig anses då likställd med den, som erhållit uppskov med tjänstgöring.

3. Har värnpliktig blivit upprepade gånger straffad efter strafflagen för krigsmakten, och äro omständigheterna sådana, att krigsman, hörande till det vid krigsmakten fast anställda manskapet, kunnat i motsvarande fall skiljas från sin anställning, då må, utan hinder av vad nedan stadgas om de värnpliktigas fördelning och tjänstgöringsskyldighet i allmänhet, i den ordning och i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Konungen meddelas, sådan värnpliktig överföras till särskild avdelning av krigsmakten för att där fullgöra sin tjänstgöringsskyldighet.

KAP. II.

Om de värnpliktigas inskrivning och redovisning.

§ 11.

1. För inskrivning och redovisning av de värnpliktiga, med det i mom. 2 stadgade undantag, indelas riket uti inskrivningsområden och rullföringsområden; varje inskrivningsområde omfattar visst antal rullföringsområden. För vart och ett av dessa områden förordnas en befälhavare. *Inskrivnings- och rullföringsområden.*

2. För inskrivning av de värnpliktiga, som äro å sjömanshus inskrivna, och för redovisning av marinens å sjömanshus inskrivna värnpliktiga bestämmas särskilda sjörullföringsområden, vart och ett omfattande ett eller flera sjömanshus. För varje sjörullföringsområde förordnas en befälhavare, lydande under stationsbefälhavare vid station av flottan.

§ 12.

1. Vederbörande mantalsskrivningsförrättare åligger att, sedan mantalsskrivningarna blivit avslutade, med ledning av mantalslängderna uppsätta fullständiga listor över inskrivningsskyldiga värnpliktiga. Dessa listor skola för granskning översändas till vederbörande pastorsämbeten, vilka genom anteckning å dem böra upplysa, dels om någon av däruti upptagna *Åtgärder för inskrivning m. m.*

värnpliktiga avlidit eller avflyttat till annan ort, som, då den är känd, bör uppgivas, eller är inskriven å sjömanshus, med uppgift på sjömanshuset, dels om och vilka inskrivningsskyldiga värnpliktiga efter mantalsskrivningen inflyttat i församlingen, med uppgivande, där så ske kan, från vilken ort inflyttningen skett, varefter listorna, bekräftade med vederbörande pastorers underskrifter och åtföljda av de värnpliktigas prästbetyg, skola till mantalsskrivningsförrättaren återsändas. Mantalsskrivningsförrättaren insänder dessa listor, behörigen transporterade och summerade, ävensom prästbetygen till Konungens befallningshavande, som ofördröjligen översänder dem till vederbörande inskrivningsområdesbefälhavare.

2. Prästerskapet samt landstatens tjänstemän, synnerligen mantalsskrivningsförrättarna, så ock sjömanshusombudsmännen vare pliktiga att, i allt vad på dem kan ankomma, tillhandagå vederbörande befäl med de upplysningar och det bistånd, som av dem kunna äskas för de värnpliktigas inskrivning och redovisning.

3. Där anteckningar motsvarande församlingsböckerna föras av annan myndighet än prästerskapet, skola prästerskapets skyldigheter enligt denna § åligga sådan myndighet.

4. Närmare föreskrifter om fullgörandet av de åligganden, som i fråga om de värnpliktigas inskrivning och redovisning tillkomma områdesbefälhavare och sjömanshusombudsmän ävensom mantalsskrivningsförrättare och pastorer eller i mom. 3. omnämnda myndigheter, utfärdas av Konungen.

§ 13.

*Värnpliktigs
inskrivning.*

1. Varje år skall inom de särskilda rullföringsområdena och för de särskilda sjömanshusen å tider och ställen, som, efter det vederbörande inskrivningsområdes- eller sjörrullföringsområdesbefälhavare blivit hörd, bestämmas av Konungens befallningshavande i det län, till vilket rullföringsområdet eller största delen därav hör, eller varinom sjömanshuset är beläget, inskrivning förrättas med de värnpliktiga, som under året fylla tjugu år, samt med de äldre värnpliktiga, vilka icke förut blivit inskrivna eller frikallade.

2. Inkallelse till inskrivningsförrättning verkställes av Konungens befallningshavande genom kungörelse och offentligt anslag inom varje kommun.

§ 14.

*Personlig
inställelse
och mottagande
av inskrivnings-
bok.*

1. Vid inskrivningsförrättning är varje till densamma inkallad värnpliktig med undantag av den, som är å sjömanshus inskriven och till

sjöfart inmönstrad, skyldig att personligen inställa sig; dock må utan personlig inställelse inskrivas värnpliktig, som i den ordning, Konungen föreskriver, styrker, att han är till krigstjänst duglig, och som antingen finnes enligt § 43 mom. 1 hava för uteblivandet visat laga förfall eller ock innehar anställning utomlands eller därstädes uppehåller sig för idkande av studier eller för utbildning i sitt yrke.

2. Efter inskrivningen erhåller den värnpliktige en inskrivningsbok, varuti skall av vederbörande befäl antecknas vad som beträffande hans värnplikt är av vikt att kunna styrka, såsom fullgjord tjänstgöringsskyldighet m. m. dylikt, och med vilken bör följa ett utdrag av denna lag samt av andra lagar och stadganden rörande krigsmakten.

3. Överstiger avståndet mellan inkallad värnpliktigs hemvist inom den ort, där han är kyrkobokförd, och förrättningsstället fem nymil, är han berättigad att uppbära den gottgörelse för fram- och återresan mellan dessa orter, som varder särskilt bestämd. Sådan gottgörelse tillkommer dock icke värnpliktig, som tillförene utan laga förfall uteblivit från dylik förrättning.

§ 15.

1. Inställelse till inskrivning sker vid inskrivningsförrättning för den ort, där den värnpliktige är kyrkobokförd. *Inskrivningsort.*

Värnpliktig, som vistas å annan ort, må dock undergå inskrivning å vistelseorten, men skall i sådant fall utan kallelse anmäla sig hos vederbörande inskrivningsnämnd och därvid avlämna prästbetyg. Sålunda inskriven värnpliktig tillhör dock fortfarande det område, där han är kyrkobokförd.

2. Inskrivning av värnpliktig, som är inskriven å sjömanshus, sker vid inskrivningsförrättning för det sjömanshus han tillhör. Sådan värnpliktig må dock undergå inskrivning vid inskrivningsförrättning för annat sjömanshus, i vilket fall det åligger honom att utan kallelse anmäla sig hos inskrivningsnämnden för sistnämnda sjömanshus och därvid, förutom prästbetyg, avlämna intyg från vederbörande sjömanshusombudsman rörande såväl sin befattning inom sjömansyrket som den tid, varunder han varit inmönstrad till sjöfart.

Å sjömanshus inskriven värnpliktig, som inskrives i hären, överföres vid inskrivningsförrättningen till det rullföringsområde, inom vilket han är kyrkobokförd.

3. Vad ovan i denna § stadgas om värnpliktig skall äga motsvarande tillämpning beträffande yngling, som enligt § 6 inskrives innan han inträtt i värnpliktsåldern.

KAP. III.

Om uppskov med inskrivning eller tjänstgöring, så ock om frikallelse efter inskrivning.

§ 16.

*Uppskov
med inskriv-
ning m. m.*

1. Uppskov med inskrivning till nästföljande års inskrivningsförrättning kan meddelas värnpliktig, som av en eller annan möjligen övergående anledning, såsom tillfällig sjukdom, försenad eller otillräcklig kroppsutveckling eller dylikt, vid inskrivningsförrättningen befinnes vara till tjänstgöring oförmögen eller olämplig eller genom tjänstgöring utsättas för men eller fara.

2. Sådant uppskov kan ock medgivas enda arbetsföra sonen, sonsonen eller dottersonen till orkeslös eller vanför fader, farfader, morfader eller till änka eller ogift kvinna, enda arbetsföra fostersonen till orkeslös eller vanför fosterfader eller till fostermoder, ävensom enda arbetsföra brodern till ett eller flera minderåriga eller vanföra faderlösa syskon, dock endast såvida sagda föräldrar, far- eller morföräldrar eller fosterföräldrar eller syskon äro av hans arbete för sitt uppehälle väsentligen beroende. Har sådan för sitt uppehälle av den värnpliktiges arbete väsentligen beroende anhörig, som nyss nämnts, av samme värnpliktige erhållit försörjning alltifrån början av kalenderåret närmast före inskrivningsförrättningen eller, där behovet av försörjning uppstått först vid senare tidpunkt, alltifrån behovets uppkomst, kan även i det fall, att den värnpliktige icke är den enda arbetsföra sonen, sonsonen, dottersonen, fostersonen eller brodern, uppskov med inskrivningen medgivas honom, därest han är den enda, som, såvitt veterligt är, kan lämna nödigt försörjningsbidrag.

3. Förefinnes anledning till uppskov enligt denna § ännu vid inskrivningsförrättningen det år, under vilket den värnpliktige fyller tjugufyra år, frikallas han från värnpliktens fullgörande i beväringen under fredstid.

4. Bliver inskriven värnpliktig till följd av sådan orsak, som omförmäles i § 4, oförmögen till tjänst vid rikets försvar, äger han att, på framställning hos behörig inskrivningsnämnd, varda frikallad från värnpliktens vidare fullgörande.

5. Nu har utländsk man, som icke förut varit svensk medborgare,

blivit genom naturalisation upptagen till medborgare här i landet; fyller han det år, inskrivningen sker, minst tjugusex år eller kan han med intyg styrka, att han i utlandet gjort militärtjänst under längre tid, än vad i § 27 mom. 1 sägs, då skall han frikallas från värnpliktens fullgörande i beväringen under fredstid.

6. Sådan frikallelse äge ock den tillgodonjuta, som från riket avflyttat till land inom främmande världsdel och därefter åter hit inflyttat; dock under villkor:

att avflyttningen icke skett i strid med då gällande föreskrifter om utvandring,

att han under det år, han återinflyttat, fyllt minst tjuguatta år, samt

att minst nio år förflutit från avflyttningen till återinflyttningen, häri således icke inberäknad den tid, som vistelsen i riket varat, innan förlorad svensk medborgarrätt återförvärvats.

Vad i detta moment stadgas skall äga tillämpning endast till och med de inskrivningsförrättningar, som äga rum år 1920; dock skall den stadgade förmånen tillkomma även sådan i samma moment avsedd värnpliktig, som varit skyldig att inställa sig till inskrivning år 1920 eller tidigare men på grund av laga förfall inskrives först år 1921 eller senare.

§ 17.

1. Uppskov till nästföljande år med den i § 27 föreskrivna första tjänstgöring kan vid inskrivningen medgivas: *Uppskov
med tjänst-
göring m. m.*

a) å sjömanshus inskriven värnpliktig, som enligt intyg från sjömanshusombudsmannen är förhyrd för längre utrikes resa å handelsfartyg och som till följd därav icke utan väsentlig olägenhet kan, så länge resan fortvarar, inställa sig;

b) å sjömanshus inskriven värnpliktig, som gör sannolikt, att han inom ett år efter inskrivningen kommer att söka inträde i sjökapten-, styrmans-, förste maskinist- eller andre maskinistklass vid navigationskola;

c) värnpliktig, som själv förvaltar och brukar honom tillhörig fast egendom eller själv driver honom tillhörig handels-, fabriks- eller annan industriell rörelse och av en eller annan anledning icke varit i tillfälle att på lämpligt sätt ordna om fastighetens eller rörelsens skötande under den tid, han för sin militära tjänstgöring skulle bliva frånvarande; samt

d) värnpliktig, som visar annat giltigt skäl för uppskovs beviljande, såsom att tjänstgöringens fullgörande skulle medföra avsevärt avbräck i

Bihang till senare Riksdagens protokoll 1914. 1 saml. 29 häft. (Nr 59.) 2

fortskriden lärokurs eller eljest bereda honom eller av hans arbete beroende nära anhöriga väsentliga svårigheter eller olägenheter.

Fortfar anledning till uppskov med den i § 27 stadgade första tjänstgöring, må förlängt uppskov, varje gång för ett år, av vederbörande inskrivningsnämnd den värnpliktige beviljas; dock att tjänstgöringen, utom i fall, som i mom. 6 här nedan avses, skall taga sin början senast det år, under vilket han fyller tjugufyra år.

2. Yppas för inskriven värnpliktig, efter det inskrivningsförrättningen avslutats, sådan anledning till uppskov med den i § 27 föreskrivna första tjänstgöring, varom i mom. 1 här ovan förmäles, må uppskov med nämnda tjänstgöring till nästföljande år den värnpliktige medgivas i den ordning, Konungen bestämmer. Fortfar anledning till uppskov eller har annan uppskovsanledning av beskaffenhet, som ovan nämnts, yppats före nästinfallande inskrivningsförrättning, åligger det den värnpliktige, där han önskar ytterligare uppskov med första tjänstgöringen, att därom vid sagda förrättning göra framställning hos vederbörande inskrivningsnämnd. Har annat förfall än det, som tidigare föranlett uppskov med första tjänstgöringen, yppats så sent, att framställning icke kunnat göras hos inskrivningsnämnden, må förnyat uppskov medgivas i den ordning, Konungen bestämmer.

3. Uppskov till nästföljande år med i § 27 föreskriven repetitionsövning eller reservtruppövning eller med i § 36 mom. 1 föreskriven landstormsövning må beviljas i den ordning, Konungen bestämmer.

4. Från redan påbörjad tjänstgöring må i den ordning, Konungen bestämmer, hemförlovas värnpliktig, för vilken efter tjänstgöringens början i anledning av dödsfall eller annan av honom oberoende händelse inträtt förhållande, på grund varav han är att likställa med här ovan i mom. 1 c) eller d) omförmäld värnpliktig. I samma ordning må från redan påbörjad tjänstgöring hemförlovas värnpliktig, med avseende å vilken föreligger sådant förhållande, som i § 16 mom. 2 sägs, även om detsamma förefunnits före tjänstgöringens början, dock under förutsättning att förhållandet inträtt, efter det inskrivningsförrättningen avslutats, och att ansökning om hemförlovning gjorts inom trettio dagar från tjänstgöringens början. Huruvida och i vad mån sålunda hemförlovad värnpliktig må anses hava fullgjort nämnda tjänstgöring, ävensom i vilken ordning honom åliggande återstående tjänstgöring skall fullgöras, därom förordnar Konungen.

Fortfar förfallet eller har annan anledning av beskaffenhet, som ovan sägs, till uppskov med den tjänstgöring, som icke anses av den värnpliktige fullgjord, yppats före nästinfallande inskrivningsförrättning, åligger det den värnpliktige, där han önskar uppskov med nämnda tjänst-

göring, att därom vid sagda förrättning göra framställning hos vederbörande inskrivningsnämnd. Har annat förfall än det, som tidigare föranlett hemförlovning, yppats så sent, att framställning icke kunnat göras hos inskrivningsnämnden, må uppskov medgivas i den ordning, Konungen bestämmer.

5. Värnpliktig, som vid navigationsskola avlagt styrmansexamen och förklarar sig ämna efter avlagd sjökaptensexamen söka anställning såsom reservofficersaspirant för utbildning till reservofficer vid marinen, må, om han anses härför lämplig, på ansökan hemförlovas från pågående tjänstgöring, sedan minst tre fjärdedelar av den för honom i § 27 bestämda tjänstgöringen fullgjorts; dock med skyldighet för sådan värnpliktig att fullgöra den återstående tjänstgöringen, om han icke avlagt sjökaptensexamen och vunnit anställning såsom reservofficersaspirant senast året efter det, då han hemförlovats.

6. Är anledning till uppskov med eller hemförlovning från tjänstgöring, varom ovan i denna § sägs, av beskaffenhet, som i § 16 mom. 2 omförmäles, och förefinnes anledningen ännu fyra år efter det, då den värnpliktige erhöll uppskov eller hemförlovades, gälla vad i mom. 3 av samma § är stadgat.

7. Har för värnpliktig vid inskrivningen förelegat sådant förhållande, som i § 16 mom. 2 omförmäles, men har han av glömska, okunnighet eller liknande orsak försummat att då begära uppskov med tjänstgöringen, äger Konungen, på därom gjord ansökning, att efter prövning i varje särskilt fall meddela uppskov med eller hemförlovning från tjänstgöring.

KAP. IV.

Om inskrivningsnämnd och inskrivningsrevision.

§ 18.

1. För rullföringsområde skall finnas en inskrivningsnämnd, bestående av en regementsofficer såsom ordförande samt fyra andra ledamöter, nämligen en av Konungens befallningshavande i det län, till vilket området eller största delen därav hör, därtill förordnad lagfaren man, ävensom rullföringsområdesbefälhavaren samt två inom samma område bosatta, icke militära personer, vilka jämte ett lika antal suppleanter väljas varje gång för två år av landstinget eller, där rullföringsområde utgöres av stad, som

Inskrivningsnämnds sammansättning.

ej under landsting lyder, av stadsfullmäktige. En ledamot och en suppleant avgå årligen. Omfattar rullföringsområde landsdelar, hörande under olika landsting, eller landsdel och stad, som ej under landsting lyder, väljas särskilt för varje sådan landsdel eller stad två ledamöter i nämnden jämte lika antal suppleanter. De av landsting eller stadsfullmäktige valda ledamöter eller, i händelse de äro hindrade, deras suppleanter deltaga i nämndens förrättningar endast i vad angår det område, för vilket de blivit valda.

För större rullföringsområde må, där Konungen så bestämmer, finnas två eller flera inskrivningsnämnder, var och en för viss del av rullföringsområdet, sammansatta såsom ovan är föreskrivet, dock att i stället för rullföringsområdesbefälhavaren må träda annan officer.

Vid sammanträde av inskrivningsnämnd för rullföringsområde, från vilket ett större antal värnpliktiga inskrives i marinen, må officer av marinen närvara för att lämna nämnden erforderliga upplysningar och göra de yrkanden, som han finner behöfliga i fråga om inskrivningen av värnpliktig till tjänst eller särskild befattning vid marinen, dock utan rätt att i nämndens beslut deltaga.

2. För sjömanshus skall finnas en inskrivningsnämnd, bestående av en regementsofficer såsom ordförande och fyra andra ledamöter, nämligen en av Konungens befallningshavande i det län, inom vilket sjömanshuset är beläget, därtill förordnad lagfaren man ävensom sjörrullföringsområdesbefälhavaren och två inom staden, där sjömanshuset är beläget, bosatta, icke militära personer, vilka jämte ett lika antal suppleanter väljas på sätt i mom. 1 är för varje fall stadgat.

I de fall, Konungen bestämmer, må i stället för sjörrullföringsområdesbefälhavare träda annan officer.

3. För att beslut må kunna av nämnden fattas, erfordras, att minst tre ledamöter, däribland en militär samt den av Konungens befallningshavande förordnade ledamoten, äro tillstädes. Falla vid omröstning till beslut rösterna lika, gälle ordförandens eller, vid förfall för denne, områdesbefälhavarens mening.

Nämnden biträdes av minst en läkare.

§ 19.

Inskrivningsnämnden åligger. 1. Inskrivningsnämnd för rullföringsområde sammankallas av Konungens befallningshavande i det län, vartill området eller största delen därav hör. Sådan nämnd åligger:

a) att verkställa behörig inskrivning av de värnpliktiga;

b) att pröva och besluta om de i §§ 4, 16 och 17 omnämnda frikallelser och uppskov;

c) att, därest för frånvarande värnpliktig företes intyg om kroppslig eller andlig brist av sådan beskaffenhet, att den synes nämnden till fullo ådagalägga hans oförmågenhet till tjänst vid rikets försvar, utan hinder av den värnpliktiges frånvaro besluta hans frikallelse från värnpliktens fullgörande;

d) att mottaga de värnpliktigas anmälningar rörande det truppslag vid hären eller den tjänst vid marinen, vari de önska bliva inskrivna, ävensom att efterfråga, vilka av de värnpliktiga önska uttagas för utbildning till underbefäl eller fackmän vid fotfolket, trängen och förplägnadstrupperna eller önska undergå för utbildning till plutonchef eller motsvarande befattning stadgad särskild tjänstgöring;

e) att, där ej, enligt vad i § 22 sägs, sådant tillkommer inskrivningsrevision, efter prövning av de värnpliktigas lämplighet för olika truppslag, tjänster eller särskilda befattningar, tilldela de olika truppslagen, tjänsterna eller befattningarna dem, som inskrivits, varvid iakttages, att vid lika lämplighet i första rummet uttagas de, vilka därtill anmält sig, samt att för utbildning till underbefäl eller fackmän icke uttagas sådana för fotfolket avsedda värnpliktiga, som visa, att tjänstgöringens fullgörande skulle bereda dem eller av deras arbete beroende nära anhöriga väsentliga svårigheter eller olägenheter; skolande inskrivningsnämnd tillika, enligt föreskrifter som Konungen meddelar, anteckna vissa värnpliktiga såsom lämpliga att, utöver de visst truppslag eller viss tjänst eller befattning tilldelade, i händelse av behov uttagas till sådant truppslag eller sådan tjänst eller befattning;

f) att tillställa de inskrivna den i § 14 nämnda inskrivningsbok, i vilken nämndens beslut bör vara antecknat; samt

g) att förordna om de värnpliktigas överförande vid behörig tid från första till andra uppbådet i beväringen och från beväringen till landstormen.

Över nämndens beslut föres protokoll av den utav Konungens befallningshavande förordnade ledamoten, därvid från beslut avvikande mening, som blivit framställd av ordföranden eller annan ledamot inom nämnden, eller från beslut avvikande yrkande, som blivit gjort av biträdande läkare eller av den i § 18 mom. 1 omförmälda officer av marinen, antecknas till protokollet; och skola, innan nämnden åtskiljes, såväl inskrivningslängderna som protokollet av nämnden underskrivas.

2. Inskrivningsnämnd för sjömanshus sammankallas av Konungens befallningshavande i det län, där sjömanshuset är beläget, och gäller för

sådan inskrivningsnämnd i tillämpliga delar vad för den i mom. 1 omförmälda inskrivningsnämnd är föreskrivet.

3. Under den del av året, som infaller emellan inskrivningsnämndens och inskrivningsrevisionens sammanträden, må för inskrivning av värnpliktiga, som uteblivit från den i § 13 omförmälda inskrivningsförrättning, de åligganden och befogenheter, som enligt mom. 1 tillhöra inskrivningsnämnd, i den omfattning och i enlighet med de närmare föreskrifter, Konungen meddelar, utövas av inskrivningsområdesbefälhavaren eller, beträffande å sjömanshus inskrivna värnpliktiga, av sjörullföringsområdesbefälhavaren.

Beslut, som av områdesbefälhavaren i sådant ärende meddelas, skall underställas inskrivningsrevisionen och må ej gälla, förrän detsamma blivit av revisionen prövat.

4. Sjørullföringsområdesbefälhavare må, även under den del av året, som infaller emellan inskrivningsrevisions sammanträde och näst infallande inskrivningsförrättning, utöva i mom. 3 omförmälda åligganden och befogenheter beträffande å sjömanshus inskriven värnpliktig, som med laga förfall varit frånvarande från inskrivningsförrättning för sjömanshus.

Beslut, som av honom i sådant fall meddelas, skall gälla, till dess detsamma blivit av inskrivningsnämnden prövat.

§ 20.

*Besvär över
inskrivnings-
nämnds
beslut.*

1. Över inskrivningsnämnds beslut må besvär anföras endast av värnpliktig, som beslutet rör. Dessa besvär skola ställas till inskrivningsrevisionen samt inom fjorton dagar efter beslutets meddelande ingivas till Konungens befallningshavande i det län, inom vilket förrättningen ägt rum. Besvären må även inom behörig tid med posten insändas; dock skall i sådant fall behörigen styrkas, att den klagande egenhändigt undertecknat besvärsskriften eller att densamma på hans begäran eller med hans samtycke blivit uppsatt.

2. Över beslut, som meddelas jämlikt § 19 mom. 3, må besvär anföras av den värnpliktige; skolande därvid i tillämpliga delar gälla vad i mom. 1 rörande besvär över inskrivningsnämnds beslut är föreskrivet.

§ 21.

*Inskrivnings-
revisions-
samman-
sättning.*

1. För inskrivningsområde jämte inom detsamma belägna sjömanshus skall finnas en inskrivningsrevision, bestående av landshövdingen eller, i händelse denne har förfall eller ämbetet är ledigt, landssekreteraren i det län, till vilket största delen av området hör, såsom ordförande, samt av

fyra andra ledamöter, nämligen inskrivningsområdesbefälhavaren ävensom från varje till området hörande län, eller ej under landsting lydande stad, tre inom länet eller staden bosatta män, som jämte tre suppleanter utses för tre år av landstinget eller, för stad, som icke lyder under landsting, av stadsfullmäktige. En ledamot och en suppleant avgå årligen.

Där inskrivningsområdesbefälhavare deltagit i inskrivningsnämnds förhandlingar, förordnas annan lämplig militärperson i hans ställe till ledamot av den inskrivningsrevision, som har att till prövning upptaga samma nämnds beslut.

De av landsting eller stadsfullmäktige valda ledamöter eller, i händelse de äro förhindrade, deras suppleanter deltaga i nämnda förrättning endast i vad den angår det område, för vilket de blivit valda.

2. För att beslut må kunna av revision fattas, erfordras, att minst tre ledamöter, däribland den militäre ledamoten, äro tillstädes. Falla vid omröstning till beslut rösterna lika, gälle ordförandens eller, vid förfall för denne, den militäre ledamotens mening.

Revisionen biträdes av en militärläkare och en därtill förordnad civil läkare.

§ 22.

Inskrivningsrevision sammanträder på kallelse av ordföranden. Revisionen åligger:

Inskrivningsrevisions åligganden.

a) att pröva och avdöma besvär mot inskrivningsnämnds beslut;

b) att granska och, där så skäligt finnes, ändra sådana inskrivningsnämnds beslut, rörande vilka avvikande meningar eller yrkanden äro till protokollet antecknade, ävensom varje beslut rörande ärende, som omförmäles i § 19 mom. 1 c);

c) att granska och, där så skäligt finnes, ändra inskrivningsområdes- eller sjöruddföringsområdesbefälhavares beslut i ärende, som jämlikt § 19 mom. 3 blivit revisionen underställt; samt

d) att i de fall, Konungen bestämmer, med iakttagande af de i § 19 mom. 1 e) stadgade grunder verkställa tilldelning av värnpliktiga till visst truppslag eller viss tjänst eller befattning.

Inskrivningsrevisionens beslut överlämnas till Konungens befallningshavande för att genom dess försorg vederbörande kungöras.

§ 23.

Inskrivningsrevisions beslut, rörande vilket avvikande meningar blivit av minst två ledamöter till protokollet antecknade, skall under-

Underställning av inskrivningsrevisions beslut.

ställas Konungens prövning; och skola protokollet och övriga handlingar för sådant ändamål genom ordförandens försorg ofördröjligen insändas till vederbörande statsdepartement. Beslutet gånge dock i verkställighet, där ej Konungen annorlunda förordnar.

Ej må i inskrivningsrevisions beslut ändring sökas.

KAP. V.

Om de värnpliktigas fördelning och tjänstgöringsskyldighet i beväringen.

§ 24.

Tjänstgöringsskyldighet vid hären eller marinen.

Värnpliktig är skyldig att tjänstgöra vid det truppslag av hären eller uti den tjänst vid marinen, vartill han inskrivits eller överförs, dock att i de fall, Konungen prövar erforderligt, värnpliktig skall vara skyldig att även vid annat truppslag eller i annan tjänst fullgöra tjänstgöring, där sådant ej medför förändring av tjänstgöringstiden.

§ 25.

Värnpliktigs inskrivning i marinen eller hären.

1. Marinen tilldelas:

a) alla å sjömanshus inskrivna maskinister och eldare samt av övriga å sjömanshus inskrivna värnpliktiga de, som sex månader eller därutöver varit innönstrade till sjöfart;

b) andra å sjömanshus inskrivna värnpliktiga enligt bestämmelser, som Konungen meddelar; samt

c) å sjömanshus icke inskrivna värnpliktiga, som anses för marinen behövlige, till det antal Konungen bestämmer.

2. Alla värnpliktiga, som icke blivit inskrivna i marinen, tilldelas hären.

3. Värnpliktig, som avgår från fast anställning vid hären eller marinen eller vid härens eller marinens reserv, överföres till härens eller marinens beväring eller landstorm.

§ 26.

Tilldelning till olika truppslag.

1. Värnpliktiga tilldelas fotfolket, rytteriet, artilleriet, ingenjörstrupperna, trängen och förplägnadstrupperna samt tjänst i marinen, på sätt §§ 19 och 22 bestämma.

2. Av fotfolket och trängen i egentlig trängtjänst samt förplägnads-
trupperna tilldelade vapenföra värnpliktiga uttagas, på sätt Konungen när-
mare förordnar, vid inskrivningen högst fjorton procent för utbildning till
underbefäl eller fackmän.

*Uttagning
för utbild-
ning till
underbefäl
eller
fackmän.*

3. Av trängen i sjukbärartjänst och i egentlig sjukvårdstjänst till-
delade vapenföra värnpliktiga uttagas, på sätt Konungen närmare förordnar,
vid inskrivningen högst tio procent för utbildning till underbefäl eller
fackmän.

§ 27.

1. Vapenför värnpliktigs utbildningstid.

A. Vapenför värnpliktig, med undantag av dem, som nämnas under
B, C eller D i detta moment, är, sedan han blivit inskriven, skyldig att
under fredstid för sin utbildning tjänstgöra det antal dagar, som nedan
angives, nämligen:

*Värnplik-
tigs utbild-
ningstid
m. m.*

a) vid *fotfolket* i sammanlagt trehundrafyrtio dagar, vilken tjänst-
göring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om tvåhundra femtio dagar, som tager sin
början under första året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om trettio dagar under vart
och ett av andra, tredje och fjärde åren; dock att

värnpliktiga, som uttagits för utbildning till underbefäl eller fack-
män, skola tjänstgöra i sammanlagt fyrahundra dagar, vilken tjänstgöring,
på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om trehundra dagar, som tager sin
början under första året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om trettio dagar under vart
och ett av andra, tredje och fjärde åren;

b) vid *rytteriet* i sammanlagt trehundraåttiofem dagar, vilken tjänst-
göring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om trehundra dagar, som tager sin
början under första året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om fyrtiotvå dagar under vart
och ett av andra och tredje åren;

c) vid *fältartilleriet* och *positionsartilleriet* i sammanlagt trehundra-
sjuttiofem dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förord-
nar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om tvåhundrafyrtionio dagar i en tjänstgöringsperiod av trehundra dagar, som tager sin början under första året och vari ingår femtioen dagars sammanhängande tjänstledighet, samt

med en repetitions-(regements-)övning om fyrtiotvå dagar under vart och ett av andra, tredje och fjärde åren;

d) vid *fästningsartilleriet* och *fästningsingenjörtrupperna* i sammanlagt trehundrasextiofem dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om tvåhundra nittiofem dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om trettiofem dagar under vart och ett av tredje och fjärde åren;

e) vid *fältingenjör-* och *fälttelegraftrupperna* i sammanlagt trehundra-sjuttiofem dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om tvåhundrasjuttio dagar i en tjänstgöringsperiod av trehundrasju dagar, som tager sin början under första året och vari ingår trettiosju dagars sammanhängande tjänstledighet, samt

med en repetitions-(regements-)övning om trettiofem dagar under vart och ett av andra, tredje och fjärde åren;

f) vid *trängen* och *förplägnadstrupperna* i sammanlagt tvåhundra-fyrtio dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

vid *trängen i egentlig trängtjänst* och *i sjukbärartjänst*:

med en första tjänstgöring om etthundrafemtio dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med tre repetitions-(regements-)övningar, var och en om trettio dagar, före utgången av fjärde eller femte året;

vid *trängen i egentlig sjukvårdstjänst*:

med en första tjänstgöring om etthundraåttio dagar, som tager sin början under första året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om trettio dagar under vardera av andra och fjärde åren; samt

vid *förplägnadstrupperna*:

med en första tjänstgöring om tvåhundratio dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med en repetitions-(regements-)övning om trettio dagar under fjärde året; dock att

värnpliktiga, som vid trängen eller förplägnadstrupperna uttagits för utbildning till underbefäl eller fackmän, skola tjänstgöra i samman-

lagt trehundra sextio fem dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om tvåhundra sjuttio fem dagar, som tager sin början under första eller andra året, samt

med tre repetitions-(regements-)övningar, var och en om trettio dagar, före utgången av fjärde eller femte året;

g) vid *marinen* i nedan angivna antal dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

av *de å sjömanshus inskrivna värnpliktiga* i trehundra sextio dagar i en följd med början under första året, samt

av *de å sjömanshus icke inskrivna värnpliktiga*:

om de inskrivits till sjöttjänst eller stationstjänst, i trehundra sextio dagar, antingen i en följd med början under första eller andra året eller ock, där Konungen till följd av särskilda omständigheter prövar nödigt, med en första tjänstgöring om tvåhundra sextio dagar under första eller andra eller under första och andra året samt en repetitionsövning om ett-hundra dagar under fjärde året;

om de inskrivits till kustartilleritjänst, i trehundra sextio fem dagar, med en första tjänstgöring om trehundra tjugutre dagar, som tager sin början under första eller andra året, och en repetitionsövning om fyrtyotva dagar under fjärde året.

B. Vapenför värnpliktig, vilken avlagt studentexamen eller erhållit avgångsbetyg från gymnasiet tredje ring vid allmänt läroverk eller som vid annan läroanstalt förvärvat ett kunskapsmått, som, enligt vad Konungen förordnar, skall anses däremot svara, så ock vapenför värnpliktig, som vid navigationsskola avlagt sjökaptens- eller styrmansexamen eller å maskinistavdelning annan examen än maskinistexamen av tredje klass, är, sedan han blivit inskriven, skyldig att under fredstid för sin utbildning tjänstgöra det antal dagar, som nedan anges, nämligen:

a) vid *hären* i sammanlagt fyrahundra åttio fem dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring om minst fyrahundra dagar, som tager sin början under första året, samt

med en repetitions-(regements-)övning under vart och ett av andra och tredje åren;

b) vid *marinen* i femhundra dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

i annan tjänst än kustartilleritjänst i en följd med början under första året samt

i kustartilleritjänst med en första tjänstgöring om fyrahundrafemtio-åtta dagar, som tager sin början under första året, och med en repetitions-(regements-)övning om fyrtyotvå dagar under tredje året.

C. Vapenför värnpliktig, vilken vid inskrivningsförrättningen, på sätt Konungen närmare förordnar, visar sig äga förutsättningar för utbildning till plutonchef eller motsvarande befattning, må fullgöra sin värnpliktstjänstgöring på sätt under B föreskrives, ändå att han icke avlagt där omförmålt kunskapsprov. Har sådan värnpliktig, enligt vad i § 6 mom. 3 sägs, blivit inskriven redan det år, då han fyllde aderton eller nitton år, är han skyldig att fullgöra sin värnpliktstjänstgöring enligt bestämmelserna under B.

D. Idkar värnpliktig, som i punkten B avses, vid någon statens högskola eller annan därmed jämförlig högre läroanstalt studier för utbildning till läkare, tandläkare, veterinär eller maskiningenjör eller eljest i sådana ämnen, att hans insikter kunna vara till särskilt gagn för krigsmakten, eller gör i nämnda punkt avsedd värnpliktig sannolikt, att han kommer att idka sådana studier, må, där hans insikter anses bliva bättre tillgodogjorda genom värnpliktstjänstgöringens fullgörande i annan ordning än i sagda punkt föreskrives, Konungen förordna, att, enligt de närmare bestämmelser Konungen meddelar, tjänstgöringen skall, med rätt till avbrott under viss tid för studiekursens fullföljande, fullgöras med dels militärutbildning dels fackutbildning och facktjänstgöring, varvid den värnpliktige må åtnjuta högst fyrtyofem dagars minskning av den enligt detta moment för honom bestämda tjänstgöringstiden. Har ej den värnpliktige före utgången av den tid, under vilken tjänstgöringen fått avbrytas, avlagt de studieprov Konungen bestämmer, skall den värnpliktige, enligt vad Konungen föreskriver, fullgöra den tjänstgöring, som på grund av bestämmelserna under B åligger honom; och räknas därvid genomgången militärutbildning honom till godo på sätt Konungen prövar skäligt.

E. Under A avsedd värnpliktig, som tillhör fotfolket och icke uttagits för utbildning till underbefäl eller fackman, eller som tillhör fältartilleriet, positionsartilleriet, fältingenjör- eller fälttelegraftrupperna, äger, sedan han påbörjat honom åliggande första tjänstgöring, på därom gjord framställning kvarstanna i tjänstgöring intill slutet av första repetitionsövningen.

Vapenför värnpliktig, som för utbildning vid Norrbottens regemente eller Gottlands infanteriregemente uttagits från annat regementes inskrivningsområde, må, på sätt Konungen finner gott förordna, fullgöra honom åliggande första tjänstgöring samt en, två eller tre repetitionsövningar i en följd med början under första eller andra året.

Vapenför värnpliktig, som tilldelats Karlskrona eller Vaxholms grenadjärregemente, fästningsartilleriet eller fästningsingenjörtrupperna, må, på sätt Konungen finner gott förordna, fullgöra honom åliggande första tjänstgöring och första repetitionsövning i en följd med början under första eller andra året.

F. Repetitionsövning må icke, där ej Konungen finner nödigt att för särskilda fall annorlunda förordna, äga rum

vid de inom Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län förlagda fotfolksregementen under tiden från och med den 11 juli till och med den 31 augusti samt

vid övriga fotfolksregementen under tiden från och med den 11 juli till och med den 5 september.

2. Icke vapenför värnpliktigs utbildningstid.

A. Icke vapenför värnpliktig, med undantag av dem, som nämnas under B eller C i detta moment, är, sedan han blivit inskriven, skyldig att, på sätt Konungen närmare förordnar, under fredstid för sin utbildning tjänstgöra sammanlagt tvåhundrafyrtio dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras antingen i en följd med början under första eller andra året eller ock med en första och en andra tjänstgöring under de tre första åren.

B. Icke vapenför värnpliktig, vilken avlagt studentexamen eller erhållit avgångsbetyg från gymnasiets tredje ring vid allmänt läroverk eller som vid annan läroanstalt förvärvat ett kunskapsmått, som, enligt vad Konungen förordnar, skall anses däremot svara, är, sedan han blivit inskriven, skyldig att, på sätt Konungen närmare bestämmer, under fredstid för sin utbildning tjänstgöra trehundra sextio dagar i en följd med början under första eller andra året.

C. Icke vapenför värnpliktig, som vid navigationsskola avlagt sjökaptens- eller styrmansexamen eller å maskinistavdelning annan examen än maskinistexamen av tredje klass, är, sedan han blivit inskriven, skyldig att, på sätt Konungen närmare förordnar, under fredstid för sin utbildning tjänstgöra i trehundra sextio dagar i en följd med början under första eller andra året.

D. Beträffande värnpliktig, som i punkten B sägs, skall, där han idkar eller gör sannolikt att han kommer att idka sådana studier, som i mom. 1 D avses, vad i sistnämnda lagrum stadgas äga motsvarande till-

lämpning; och må för värnpliktig, som inom föreskriven tid fullgjort de studieprov Konungen bestämmer, den i punkten B av detta moment stadgade tjänstgöringstiden minskas med högst sextio dagar samt värnpliktig, som icke i behörig tid avlagt de föreskrivna studieproven, vid fullgörande av den honom enligt samma punkt åliggande tjänstgöring räkna sig genomgången militärutbildning till godo på sätt Konungen prövar skäligt.

E. Värnpliktig, vilken inskrivits såsom vapenför, men senare befinnes icke vapenför, är skyldig tjänstgöra i sammanlagt det antal dagar, som i detta moment för varje fall sägs. Sådan värnpliktig äger att såsom fullgjord värnpliktstjänstgöring tillgodoräkna sig den tid, han tjänstgjort såsom vapenför.

3. Reservtruppövning.

Vapenför värnpliktig, vilken tilldelats hären, med undantag av dem, som nämnas i mom. 1 D av denna §, är skyldig att, på sätt Konungen närmare förordnar, under nionde året i högst femton dagar deltaga i reservtruppövning.

4. Särskilda bestämmelser.

Varder fartyg, därå värnpliktig tjänstgör, hindrat att återkomma till station av flottan och bliva avmönstrat, innan tiden för den tjänstgöring, till vilken den värnpliktige inkallats, gått till ända, är denne likväl skyldig att tjänstgöra ombord, till dess avmönstringen ägt rum. Ersättning för den överskjutande tjänstgöringstiden erhåller den värnpliktige enligt särskilda bestämmelser.

Har värnpliktig under i mom. 1, 2 eller 3 föreskriven tjänstgöring blivit fälld till straff för rymning eller för olovligt undanhållande av minst ett dygns varaktighet, eller har hans tjänstgöring avbrutits för verkställighet av straffarbete eller omedelbart ådömt fängelsestraff, skall den tid, under vilken han var rymd eller olovligen undanhöll sig eller hans tjänstgöring sålunda var avbruten, ej tillgodoräknas honom såsom tjänstgöringstid, där ej Konungen för särskilda fall annorledes förordnar. I vad mån den värnpliktige må tillgodoräkna sig fullgjord del av tjänstgöringen, samt i vilken ordning han skall fullgöra återstående tjänstgöringsskyldighet, bestämmer Konungen.

§ 28.

*Inkallelse
till tjänst-
göring vid
krigstill-
fälle m. m.*

1. Då rikets försvar det kräver, så ock när det erfordras till stilandande av uppror, må Konungen, efter statsrådets hörande, till tjänstgöring

inkalla beväringens första uppbåd eller de större eller mindre delar därav, som finnas behövlige.

2. Därest i anseende till krig eller för avvärjande av befarat eller börjat angrepp det för rikets försvar finnes nödigt, att beväringens andra uppbåd, eller någon del därav i skilda orter eller vid olika truppslag av hären eller vid marinen, inkallas, må Konungen därom förordna, sedan han statsrådet hört och, så vida Riksdagen ej är samlad eller inom trettio dagar skall sammanträda, låtit utfärda riksdagskallelse.

Vad nu stadgats angående ordningen för andra uppbådet inkallande har icke tillämpning i fråga om delar därav, vilka tillhöra Gottlands inskrivningsområde eller må vara avsedda att utgöra besättningar i rikets fästningar, utan gäller i avseende å sådana delar av andra uppbådet vad i mom. 1 föreskrivits.

3. Utom rikets gränser må beväringens första uppbåd vid hären användas endast till rikets försvar, och efter det att statsrådet blivit hört samt riksdagskallelse utfärdats. Utan Riksdagens medgivande må beväringens andra uppbåd vid hären icke användas utom rikets gränser.

§ 29.

1. Värnpliktig, som tillhör beväringen, inkallas av vederbörande befäl till den i § 27 föreskrivna tjänstgöring genom kungörelse, som skall införas i en eller flera av ortens tidningar och uppläsas minst två gånger i kyrkorna samt offentligen anslås inom varje till rullföringsområdet hörande kommun; eller genom order.

*Sättet för
inkallelse
till tjänst-
göring.*

2. Till tjänstgöring, som i § 28 omförmäles, verkställes inkallelsen genom kungörelse, som offentligen anslås, på sätt i mom. 1 stadgas, samt, där omständigheterna sådant medgiva, införas i tidningarna och uppläses i kyrkorna; eller genom order.

Genom ringning med kyrkklockorna på särskilt bestämt sätt bekantgöres, att kungörelse om här omförmäld inkallelse anslagits. Även annat efter förhållandena lämpat, på förhand tillkännagivet sätt må användas för sådant bekantgörande.

Enahanda förfarande iakttages vid inkallelse till annan tjänstgöring, som kan varda i särskild lag föreskriven (mobiliseringsövning).

3. Vid utbrott av krig skall värnpliktig, som tillhör beväringens första uppbåd och vistas utom riket, oberoende av särskild inkallelse, så snart ske

kan, återvända till hemorten. Om ansvar för underlåtenhet att fullgöra vad sålunda är föreskrivet stadgas i strafflagen för krigsmakten.

§ 30.

*Tjänsteför-
rättning.*

Värnpliktig vare skyldig att, då han är inkallad till tjänstgöring, verkställa den tjänsteförrättning, honom av vederbörande befälhavare anvisas. I de förrättningar, där särskild yrkeskunskap kan vara påkallad, användas företrädesvis personer med motsvarande yrkeskunskap.

§ 31.

*När värn-
pliktig, som
tillhör be-
väringen,
lyder under
krigslag.*

Att värnpliktig, som tillhör beväringen, är underkastad de i strafflagen för krigsmakten givna bestämmelser, såväl under all tjänstgöring och marsch eller annan färd, då han står under militärbefäl, som ock i fråga om åtlydnad av inkallelse, i enlighet med § 29, till tjänstgöring, som omförmäles i § 27 eller § 28, därom är i nämnda lag stadgat.

§ 32.

Mönstring.

1. Varje år skall mönstring, som i denna § omförmäles, hållas med de till beväringen hörande värnpliktiga, med undantag av dem, som under årets lopp varit i tjänstgöring eller som äro å sjömanshus inskrivna och till sjöfart inmönstrade.

2. Med värnpliktiga, utom dem, som äro å sjömanshus inskrivna och tillhöra marinen, hålles mönstringen inom varje rullföringsområde. För sådan mönstring är varje värnpliktig skyldig att, i enlighet med de närmare föreskrifter Konungen meddelar, till befälet avgiva tillförlitlig skriftlig uppgift om bostad och yrke, den värnpliktige dock medgivet att under tiden för mönstringen iakttaga personlig inställelse och därvid muntligen avgiva nämnda uppgift.

3. Med värnpliktiga, som äro å sjömanshus inskrivna och tillhöra marinen, hålles mönstringen vid sjömanshus. För sådan mönstring är varje värnpliktig skyldig att, i enlighet med de närmare föreskrifter Konungen meddelar, till sjömanshusombudsman avgiva tillförlitlig skriftlig uppgift om bostad och sysselsättning, den värnpliktige dock medgivet att under tiden för mönstringen iakttaga personlig inställelse och därvid muntligen avgiva nämnda uppgift.

4. Kallelse till mönstring verkställes genom kungörelse, som skall införas i en eller flera av ortens tidningar och uppläsas minst två gånger i kyrkorna samt offentligen anslås inom vederbörande kommuner.

§ 33.

1. För värnpliktig, som tillhör beväringen, gäller, så vitt Konungen ej för särskilda fall finner gott annorlunda bestämma:

*Värnplik-
tigs vistelse-
ort och an-
mälnings-
skyldighet*

a) att den värnpliktige under hela sin tjänstetid tillhör det truppslag vid hären eller den tjänst vid marinen, vartill han blivit inskriven eller överförd;

b) att den värnpliktige, om han till annat område avflyttar, tillhör den truppavdelning av hären eller den flottans station, som erhåller sina värnpliktiga från det område, till vilket han inflyttar; samt

c) att, om den värnpliktige icke är till tjänstgöring inkallad, när landstormen inom hans ort uppbådas, han är pliktig utgå med densamma och då har lika tjänstgöringsskyldighet och förpliktelser i övrigt som värnpliktig tillhörande landstormen.

2. För värnpliktiga, tillhörande beväringen, med undantag av dem, som äro å sjömanshus inskrivna och tillhöra marinen, gäller dessutom:

a) att, om värnpliktig vill för längre tid än en månad vistas utom den ort, där han är kyrkobokförd, anmälan därom skall före avresan göras hos vederbörande områdesbefäl samt detta befäl därefter hållas under rättat om hans adress, intill dess han återkommer; dock att, där den värnpliktige inmönstrats till sjöfart, anmälan erfordras allenast om påmönstringen och avmönstringen; samt

b) att värnpliktig, vid avflyttning till annan ort, är pliktig att, om flyttningen ägt rum inom rullföringsområdet, senast en månad efter densamma därom göra anmälan hos rullföringsområdesbefälhavaren samt, om han avflyttat till annat rullföringsområde, därom göra anmälan såväl före avflyttningen hos befälhavaren för det rullföringsområde, från vilket han avflyttar, som ock, inom en månad efter ankomsten till det nya hemvistet, hos befälhavaren för det rullföringsområde, till vilket han inflyttat; dock vare värnpliktig, som hos vederbörande myndighet uttagit och avlämnat flyttningsbetyg, befriad från berörda anmälningsskyldighet, där ej Konungen för särskilda fall annorlunda förordnar.

3. Till beväringen hörande värnpliktig, som är å sjömanshus inskriven och tillhör marinen, skall, därest han ej är i tjänstgöring eller till sjöfart inmönstrad, hålla sjömanshusombudsmannen underrättad om sin adress.

§ 34.

Värnpliktig,
som tillhört
härens eller
marinens
fast anställ-
da personal,
m. m.

1. Värnpliktig, som innehaft fast anställning vid hären eller marinen eller vid härens eller marinens reserv under sammanlagt minst två år, skall efter avgången från sagda anställning, så länge han i följd av sin värnplikt kvarstår i beväringen, tillhöra dess första uppbåd. Detsamma gäller ock värnpliktig, som innehaft fast anställning vid hären eller dess reserv under kortare tid än två år, så framt han undergått rekrytutbildning samt deltagit i två repetitionsövningar.

2. I mom. 1 nämnd värnpliktig anses hava fullgjort den i § 27 föreskrivna första tjänstgöring, men är skyldig att med vederbörlig åldersklass deltaga i repetitionsövning samt reservtruppövning.

Har den fasta anställningen vid hären eller marinen eller vid härens eller marinens reserv uppgått till minst tre år, anses den värnpliktige hava fullgjort all den i § 27 mom. 1 eller 2 föreskrivna tjänstgöring, men är, om han tillhör hären, skyldig att med vederbörlig åldersklass deltaga i reservtruppövning. Detsamma gäller ock den, som, under fast anställning vid hären eller dess reserv, undergått rekrytutbildning samt deltagit i tre repetitionsövningar, ävensom den, vilken såsom värnpliktig fullgjort första tjänstgöring och en repetitionsövning samt därefter varit fast anställd under minst två år.

Icke vapenför värnpliktig, som innehaft fast anställning vid hären eller marinen eller vid härens eller marinens reserv, äger att såsom fullgjord värnpliktstjänstgöring tillgodoräkna sig det antal dagar, han varit fast anställd.

I vad mån fast anställning vid krigsmakten i övriga fall må anses motsvara tjänstgöring i beväringen, bestämmer Konungen.

3. Värnpliktig, som omförmäles i § 27 mom. 1 B eller C eller mom. 2 B eller C, tillhör första uppbådet under hela sin tjänstetid i beväringen.

4. Den, som avlagt medicine kandidatexamen samt fullgjort därefter följande föreskrivna propedeutiska kurser och grundläggande tjänstgöring, tillhör beväringens första uppbåd under hela sin värnpliktstid.

KAP. VI.

Om de värnpliktigas underhåll och förmåner i beväringen.

§ 35.

1. Under marsch eller annan färd till och från övningsort erhåller värnpliktig, tillhörande beväringen, ersättning enligt särskilda bestämmelser. *Förmåner under färd.*

2. Under tjänstgöring erhåller till beväringen hörande värnpliktig underhåll, sjukvård, beklädnad, utredningspersedlar och annan erforderlig utrustning samt dessutom penningbidrag och, där den värnpliktiges tjänstgöring, reservtruppövning oräknad, överstiger sammanlagt trehundrafyrtio dagar, särskilt tillskott i penningar för den tid, som överskjuter trehundrafyrtio dagar, allt likaledes enligt särskilda bestämmelser. *Förmåner under tjänstgöring.*

3. Till beväringen hörande värnpliktig, som under militärtjänstgöring ådrager sig sådan skada, att hans arbetsförmåga härigenom i större eller mindre mån minskas eller upphör, är för sig och efterlevande berättigad till understöd enligt vad därom är särskilt stadgat. *Pensionering.*

KAP. VII.

Om landstormen.

§ 36.

1. Värnpliktig, som tillhör landstormen, är skyldig att, på sätt Konungen närmare förordnar, under fredstid för sin utbildning deltaga i en landstormsövning om fem dagar. *Landstormens inkallande.*

2. Sedan jämlikt § 28 mom. 1 beslut fattats att för rikets försvar till tjänstgöring inkalla beväringens första uppbåd eller viss del därav, må Konungen i den ordning, som för inkallande av beväringens andra uppbåd i mom. 2 av samma § är föreskriven, för hemortens försvar till tjänstgöring inkalla landstormen eller de större eller mindre delar därav, som finnas behövlige.

Konungen må ock, till skydd för mobilisering av beväringsens första uppbåd eller för andra särskilda orsaker, i den ordning som för inkallande av sagda uppbåd är i § 28 mom. 1 föreskriven, till tjänstgöring inkalla för det lokala försvaret erforderlig del av landstormen. Landstormsavdelning, som sålunda inkallats, må likväl ej hållas samlad längre än högst femton dagar, såvida ej krig före samma tids utgång utbrutit.

3. Landstormens inkallande till tjänstgöring sker på sätt för varje fall är i § 29 föreskrivet.

4. Att värnpliktig, som tillhör landstormen, är underkastad de i strafflagen för krigsmakten givna bestämmelser, såväl under all tjänstgöring och marsch eller annan färd, då han står under militärbefäl, som ock i fråga om åtlydnad av inkallelse i enlighet med § 29 till tjänstgöring, som i mom. 1 eller 2 här ovan omförmäles, därom är i nämnda lag stadgat.

§ 37.

Landstormen må icke föras utom eget och närmast tillgränsande inskrivningsområden, dock att till landstormen hörande värnpliktig, som erhållit sin utbildning vid marinen, må, även utom sagda inskrivningsområden, användas för det lokala kustförsvaret.

§ 38.

Landstormens organisation.

Huru landstormen ordnas och indelas, föreskriver Konungen.

§ 39.

Landstormens underhåll och förmåner.

1. Värnpliktig, tillhörande landstormen, är under tjänstgöring pliktig att, därest staten icke kan genast vid inkallandet anskaffa föda, under tiden förse sig med sådan, mot ersättning av staten för värdet av soldatportion. Sjukvård, vapen, ammunition, utredningspersedlar samt fälttecken, angivande hans egenskap av krigsman, tillhandahållas av staten.

Sådan värnpliktig erhåller under tjänstgöring, som i § 36 mom. 1 omförmäles, beklädnad eller beklädnadsersättning samt dessutom penningbidrag. Under tjänstgöring, som i § 36 mom. 2 avses, är den värnpliktige skyldig att själv förse sig med kläder.

2. Till landstormen hörande värnpliktig, som skadas under militärtjänstgöring, har enahanda rätt till understöd för sig och efterlevande som värnpliktig, vilken tillhör beväringsen.

KAP. VIII.

Om påföljd för åsidosättande av denna lags föreskrifter, så ock om laga förfall.

§ 40.

1. Värnpliktig, som utan laga förfall utebliver från inskrivningsförrättning, böte, där han icke, oaktat sin frånvaro, varder inskriven eller från värnpliktens fullgörande frikallad, första året tio kronor och varje år, han ånyo därmed beträdes, fyrtio kronor.

*Uteblivande
från in-
skrivning.*

2. Värnpliktig, som på grund av § 15 inställer sig vid inskrivningsförrättning för annan ort, än där han är kyrkobokförd, eller för annat sjömanshus än det han tillhör, men därvid försummar avlämna prästbetyg ävensom i det fall, som i § 15 mom. 2 sägs, intyg från sjömanshusombudsman samt till följd därav icke kan emottagas, anses lika med den, som icke inställt sig till inskrivningsförrättning.

*Försum-
melse att
avlämna
prästbetyg
m. m.*

§ 41.

1. Värnpliktig, som bort inställa sig till i § 32 omförmäld mönstring, men utan laga förfall utebliver, böte för varje gång fem kronor.

*Försummad
inställelse
till
mönstring.*

2. Värnpliktig, som utan laga förfall underlåter fullgöra vad honom enligt § 33 mom. 2 eller 3 åligger, böte för varje gång fem kronor.

*Försummad
anmälnings-
skyldighet.*

§ 42.

Värnpliktig, som utan anmält laga förfall utebliver från inskrivningsförrättning, vare, där han icke, oaktat sin frånvaro, blivit inskriven eller från värnpliktens fullgörande frikallad, underkastad äventyr att varda till inskrivnings undergående hämtad på egen bekostnad.

*Hämtnings-
äventyr.*

Utebliver värnpliktig utan anmält laga förfall från tjänstgöring, därtill han blivit i laga ordning inkallad, må han till tjänstgöringens fullgörande likaledes hämtas på egen bekostnad.

§ 43.

Laga förfall.

1. Såsom laga förfall för uteblivande från inskrivning eller tjänstgöring eller för annan uraktlåtenhet att fullgöra denna lags bestämmelser anses, om man är sjuk, om man är i Konungens och rikets tjänst uppbådad eller faren, eller om man sitter i häkte; vederbörande äge dock att, då andra än nu sagda förfall förebäras, pröva, huruvida de äro av den vikt, att de må gälla såsom laga förfall.

2. För å sjömanshus inskriven värnpliktig skall i fråga om order eller annat påbud, varigenom han under krig eller vid utbrott av eller fara för krig inkallas till tjänstgöring, dessutom såsom laga förfall för inställelse till tjänstgöring räknas att vara på utrikes sjöresa stadd; åliggande dock den värnpliktige att, så snart ske kan, återvända till hemlandet, ävensom att vid ankomsten till svensk hamn eller sammanträffande med svenskt örlogsfartyg omedelbart inställa sig till tjänstgöring.

§ 44.

Intyg om sjukdom.

Sjukdom skall, för att såsom laga förfall anses, styrkas med behörig läkares intyg, vilket den värnpliktige är skyldig själv anskaffa. Kan han ej skaffa läkarebetyg, vare honom tillåtet att styrka förfallet med intyg av statens ämbets- eller tjänsteman, eller av präst i församlingen, eller av ordföranden i kommunalstämman, eller av ordföranden eller ledamot i kommunalnämnden, eller av ledamot i häradsnämnden.

KAP. IX.

Om åtgärder med anledning av förseelser mot denna lag, så ock om användning av böter.

§ 45.

Böters påförande.

1. Över värnpliktiga, vilka utan anmält laga förfall uteblivit från inskrivningsförrättning och icke, oaktat sin frånvaro, blivit inskrivna eller från värnpliktens fullgörande frikallade, eller som underlåtit att fullgöra vad dem enligt § 32 och § 33 mom. 2 eller 3 åligger, skola förteckningar länsvis uppgöras och till Konungens befallningshavande insändas; skollande å förteckningarna för varje värnpliktig angivas hans bostad, där

denna är känd, samt, till ledning vid ansvars bestämmande, tillgängliga upplysningar rörande försummelsens beskaffenhet.

Uppgörande och insändande av dylik förteckning åligger vid inskrivningsförrättning den av Konungens befallningshavande förordnade ledamot, som över inskrivningsnämndens beslut förer protokoll; skolande inskrivningsnämnden, innan den åtskiljes, sagda förteckning granska och underteckna.

Upprättande och insändande av förteckningar över försummelser mot lagbuden i § 32 mom. 2 och § 33 mom. 2 åligger befälhavare, som förrättat mönstringen, eller hos vilken anmälan bort göras.

Upprättande av förteckningar över försummelser mot lagbuden i § 32 mom. 3 och § 33 mom. 3 åligger sjömanshusombudsman, vilken översänder dem till sjöruddsområdesbefälhavaren, som, efter att hava granskat och påtecknat desamma, insänder dem till Konungens befallningshavande.

2. Av de enligt mom. 1 inkommande förteckningar över värnpliktiga skola särskilda utdrag, upptagande dem, vilka Konungens befallningshavande finner sig böra påföra böter enligt § 40 eller § 41, till vederbörande kronofogdar och magistrater översändas, försedda med Konungens befallningshavandes resolution, att de i utdragen upptagna böter må hos de värnpliktiga omedelbarligen uttagas, därest de icke däremot något invända, men att, därest de vilja för uteblivandet eller försummelsen styrka laga förfall eller eljest åberopa någon omständighet, som kan leda till deras frikännande från bötesansvar, i vilken händelse de äga undfå skriftlig del av resolutionen i vad dem rör, de skola inom trettio dagar därefter till vederbörande kronofogde eller magistrat ingiva de bevis, som till styrkande av deras mot böternas indrivande gjorda invändningar åberopas, vid påföljd för uraktlåtenhet därav, att böterna utan hinder av samma invändningar må i laga ordning uttagas. Inkommande bevis skola ofördröjligen insändas till Konungens befallningshavande, som, efter prövning av förekommande omständigheter, meddelar beslut i saken.

3. Åtnöjes värnpliktig icke med Konungens befallningshavandes beslut, varigenom böter blivit honom slutligen påförda, äger han att inom trettio dagar efter erhållen del av beslutet till Konungens befallningshavande ingiva sina till Konungen ställda besvär, vilka därpå av Konungens befallningshavande jämte eget yttrande till vederbörande statsdepartement insändas. Besvären må även till Konungens befallningshavande med posten insändas; och skall i sådant fall behörigen styrkas, att den klagande egenhändigt undertecknat besvärsskriften eller att densamma på hans begäran eller med hans samtycke blivit uppsatt.

§ 46.

Böters användning och förvandling.

1. De enligt denna lag inflytande böter skola under särskild titel i kronans räkenskaper redovisas och ingå till den till förmån för bevaringsmanskapet bildade invalid- och pensionsfond. Ur denna fond beredes understöd åt värnpliktig, som under militärtjänstgöring ådragit sig sådan skada, att han därigenom blivit i större eller mindre mån oförmögen att sig med arbete försörja, ävensom i vissa fall åt hans efterlevande, i fall skadan förorsakat döden.

2. Saknas tillgång till gäldande av böter enligt denna lag, skola de förvandlas efter allmän strafflag.

KAP. X.

Särskilda bestämmelser.

§ 47.

Lots- och fyrinrättingarnas personal.

1. Värnpliktiga, tillhörande lots- och fyrinrättingarnas personal, likställas enligt denna lag med de vid marinen fast anställda.

Manskap, som tillhör härens eller marinens reserv.

2. Vad i denna lag stadgas om värnpliktiga gäller i tillämpliga delar beträffande manskap, som tillhör härens eller marinens reserv.

§ 48.

Lappbefolkningen.

Av Konungen bestämmes, om och i vad mån samt under vilka villkor befrielse från de i denna lag föreskrivna skyldigheter må kunna tillse vidare medgivas den nomadiserande lappbefolkningen.

§ 49.

Föreskrifter rörande lagens tillämpning.

För denna lags tillämpning erforderliga närmare föreskrifter meddelas av Konungen.

§ 50.

Ändring eller upphävande av lagen.

Denna lag må icke ändras eller upphävas utan Konungs och Riksdags sammanstämmande beslut.

Bestämmelser om lagens ikraftträdande.

§ 51.

Denna lag skall tillämpas från och med den 1 januari 1915, då följaktligen ej mindre värnpliktslagen av den 14 juni 1901 med däri sedermera gjorda ändringar och tillägg än även de av Konungen för sistnämnda lags tillämpning meddelade närmare föreskrifter, så vitt de strida mot innehållet i denna lag, upphöra att gälla; skolande dock vad nedan stadgas om undantag från bestämmelsen i denna § lända till efterrättelse.

§ 52.

1. Den i § 1 meddelade bestämmelsen om tiden för värnpliktens inträdande samt bestämmelsen i § 5 mom. 1 skola äga tillämpning genast efter denna lags utfärdande; och skola följaktligen motsvarande bestämmelser i den äldre lagen från samma tid upphöra att gälla.

2. Efter det nämnda bestämmelser i denna lag trätt i kraft, skall under år 1914 hållas inskrivningsförrättning för inskrivning av värnpliktiga, som äro födda år 1894.

Sådan inskrivning skall äga rum i den ordning Konungen bestämmer.

§ 53.

1. Till de nya bestämmelserna om värnpliktstiden skall övergående sålunda:

den, som inskrivits under något av åren 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901 eller 1902, skall tillhöra landstormen till och med det i ordningen motsvarande av åren 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921, 1922 och 1923;

den, som inskrivits under något av åren 1903, 1904, 1905 eller 1906, skall tillhöra beväringen och dess andra uppbåd till och med det i ordningen motsvarande av åren 1916, 1917, 1918 och 1919 samt landstormen till och med det i ordningen motsvarande av åren 1924, 1925, 1926 och 1927;

den, som inskrivits under något av åren 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912 eller 1913, skall tillhöra beväringens första uppbåd till och med det i ordningen motsvarande av åren 1916, 1917, 1918, 1919, 1920,

Bihang till senare Riksdagens protokoll 1914. 1 saml. 29 häft. (Nr 59.) 5

1921 och 1922, beväringsens andra uppbåd till och med det i ordningen motsvarande av åren 1920, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925 och 1926 samt landstormen till och med det i ordningen motsvarande av åren 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933 och 1934;

den, som år 1914 inskrivits enligt den äldre lagen, skall tillhöra beväringsens första uppbåd till och med år 1923, beväringsens andra uppbåd till och med år 1927 samt landstormen till och med år 1935;

den, som år 1914 inskrives enligt vad i § 52 stadgas, skall tillhöra beväringsens första uppbåd till och med år 1924, beväringsens andra uppbåd till och med år 1928 och landstormen till och med år 1936.

2. Till stadgandet i § 34 mom. 4 sker övergång sålunda att den, som inskrivits under något av åren 1902, 1903, 1904, 1905, 1906 eller 1907, skall tillhöra beväringsen och dess första uppbåd till och med det i ordningen motsvarande av åren 1917, 1919, 1921, 1923, 1925 och 1927 samt landstormen till och med det i ordningen motsvarande av åren 1923, 1924, 1925, 1926, 1927 och 1928.

§ 54.

1. Beträffande värnpliktig, som inskrivits år 1899 eller tidigare, skola bestämmelserna i § 27 och § 36 mom. 1 icke tillämpas.

Beträffande värnpliktig, som inskrivits under något av åren 1900—1907, skola bestämmelserna i § 27 icke tillämpas.

Beträffande värnpliktig, som inskrivits under något av åren 1908—1913 eller som år 1914 inskrivits enligt bestämmelserna i den äldre lagen, skall vad i § 27 mom. 1, 2 och 4 av denna lag stadgas icke vinna tillämpning.

I fråga om värnpliktig, som ovan i detta moment avses, gälle vad i § 27 av den äldre lagen stadgas.

2. Föreskrifterna uti § 27 mom. 1 A a) skola icke tillämpas beträffande vapenför värnpliktig, som år 1914 inskrives enligt § 52 och tilldelas fotfolket, utan är sådan värnpliktig i stället skyldig att under fredstid för sin utbildning tjänstgöra sammanlagt tvåhundra och trettio dagar, vilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras: med en första tjänstgöring om etthundra och trettio dagar under andra året samt

med en repetitions-(regements-)övning om trettio dagar under vart och ett av andra, tredje och fjärde åren.

Vid tillämpning beträffande värnpliktiga, som år 1914 inskrivas enligt § 52, av övriga bestämmelser i § 27 skall år 1915 vara första tjänst-

göringsåret och tjänstgöringen under de följande åren jämkas i enlighet härmed.

3. Beträffande sådan å sjömanshus inskriven värnpliktig, som inskrives under år 1915 och tilldelas marinen, skola föreskrifterna uti § 27 mom. 1 A g) icke tillämpas. Sådan värnpliktig är i stället skyldig att för sin utbildning tjänstgöra under fredstid trehundra sextio dagar i en följd med början under första eller andra året.

§ 55.

Vad i §§ 53 och 54 är stadgat om den, som inskrivits visst år, skall äga tillämpning även i fråga om den, som bort inskrivas samma år men på grund av laga förfall eller beviljat uppskov eller därmed likställt förhållande blivit inskriven först ett senare år.

Må, enligt vad därom är stadgat, visst år av tjänstetiden i beväringen ej räknas den värnpliktige till godo såsom tjänsteår, skall vid tillämpning av vad i sagda §§ är föreskrivet motsvarande jämkning äga rum.

Har någon enligt § 6 i den äldre lagen inskrivits före det år, då han fyllde tjuguetta år, skall den tid, under vilken han tillhör beväringens första uppbåd, räknas från och med nämnda år.

Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms slott torsdagen den 14 maj 1914.

N ä r v a r a n d e:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning inom lantförsvars- och sjöförsvarsdepartementen anförde chefen för förstnämnda departement hans excellens herr statsministern Hammarskjöld följande:

»Då jag nu går att underställa Eders Kungl. Maj:ts prövning ett förslag till ny värnpliktslag, vilket utarbetats med biträde av särskilda inom lantförsvars- och sjöförsvarsdepartementen tillkallade sakkunniga, tillåter jag mig erinra, att detta förslag i allo ansluter sig till innehållet i det förslag till ny härordning, varom Eders Kungl. Maj:t förut i dag beslutat avlåta proposition till riksdagen.

Beträffande lagförslagets huvudpunkter får jag hänvisa till vad i sistberörda ämne yttrats till statsrådsprotokollet.

Vid den granskning gällande värnpliktslag underkastats i sammanhang med genomförande av de förändringar, som det nya härordningsförslaget påkallar, har det visat sig, att nämnda lag även i en och annan punkt i övrigt är i behov av ändring eller jämkning, stundom endast i formellt avseende.

Då mer eller mindre betydande ändringar erfordras i flertalet paragrafer av gällande lag, har jag ansett lämpligast, att en, formellt sett, helt ny värnpliktslag antages. Den gamla lagens uppställning och terminologi hava emellertid i största möjliga utsträckning lämnats oförändrade.

Ett förberedande förslag i ämnet har varit för granskning överlämnat till den av mig i annat sammanhang omnämnda generalskommissionen, som vid sitt nyligen hållna sammanträde yttrat sig däröver. I anledning av de erinringar generalskommissionen därvid framställt hava åtskilliga ändringar vidtagits vid avfattande av det slutliga förslaget.» •

Sedan föredraganden härefter uppläst såväl sistnämnda förslag som det av generalskommissionen avgivna yttrandet, övergick föredraganden till en redogörelse för förslagets särskilda §§ och anförde därvid:

»Kap. I. Allmänna bestämmelser.

§ 1.

Beträffande grunderna för de i denna § vidtagna förändringar hänvisas till vad i annat sammanhang anförts.

§ 2.

Då utlänning icke kan självständigt förvärva svensk medborgarrätt före tjuguetts års ålder, har det i samband med värnpliktsålderns sänkning ansetts lämpligt att vidtaga en formell jämkning av denna §.

§ 3.

Även i fråga om denna § hänvisas till vad i annat sammanhang anförts.

§ 4.

Denna § är oförändrad.

§ 5.

Under uttrycket »flottan» har förut hänförts även kustartilleriet (flottan i fästningstjänst), men numera användes »marinen» såsom gemensam beteckning för flottan och kustartilleriet. Denna förändring i uttryckssättet har föranlett jämkning i denna § liksom i ett flertal andra §§.

Inskrivningen har, såsom i annat sammanhang närmare framhållits, ansetts fortfarande böra regelmässigt försiggå under det år, värnplikten inträder, d. v. s. enligt förslaget det år, då tjugu år uppnås. Då första tjänstgöringen är avsedd att i regel taga sin början samma år, blir visserligen härav en följd, att enligt § 16 uppskov med inskrivning på grund av försenad kroppsutveckling oftare än för närvarande kan böra ske. Men som uppskov kan förutsättas skola fortfarande ifrågakomma i ungefär samma omfattning under olika år, torde antalet värnpliktiga, som komma att årligen fullgöra sin tjänstgöring, i allt fall ej bliva mer växlande än för närvarande.

§ 6.

Mom. 1—3. Rätten för yngling, som ännu ej inträtt i värnpliktsåldern (underårig), att anmäla sig till inskrivning har enligt gällande lag icke varit beroende av att ynglingen uppnått viss, värnpliktsåldern ej allt för mycket understigande levnadsålder.

Då nu i samband med värnpliktsålderns sänkning den första tjänstgöringen för de flesta värnpliktiga är avsedd att påbörjas omkring ett och ett halvt år tidigare än för närvarande, har någon allmänt gällande rätt för yngling att anmäla sig till inskrivning tidigare än i § 5 föreskrives icke längre ansetts böra stadgas. Däremot har dylik rätt befunnits böra med skäliga begränsningar medgivas vissa ynglingar, nämligen dels sådana, som äro villiga att för bättre utbildnings vinnande fullgöra längre tjänstgöring (mom. 1 och 3) eller att för utbildning vid visst truppförband, Norrbottens regemente, uttagas från annat regementes inskrivningsområde (mom. 1), dels sådana, som på grund av åtnjuten skolundervisning, vilken tagit sig uttryck i avlagda kunskapsprov, äro skyldiga att undergå längre utbildning (mom. 2). Genom rätt till tidigare inskrivning beredes åt sådana ynglingar en särskild förmån till vederlag för den större uppoffring, som de genom längre tjänstgöring eller i annat hänseende bliva underkastade.

Beträffande de i mom. 2 åsyftade ynglingarna, vilkas utbildningstid enligt § 27 skall omfatta 485—500 dagar, är det givetvis för dem av särskilt intresse att så snart som möjligt efter avlagda examina eller avslutade lärokurser få påbörja sin tjänstgöring. Detta intresse torde med hänsyn till den vidsträckt tjänstgöringsskyldighet, som sålunda åligger nämnda ynglingar, böra tillgodoses genom att låta dem redan det år, då de fylla aderton år, anmäla sig till inskrivning samt — i den mån, med

tillämpning av i sådant avseende gällande föreskrifter, deras fysiska utveckling befinnes det medgiva — bliva inskrivna.

Då den längre tjänstgöringsskyldigheten för här avsedda kategorier är knuten till vissa examina eller lärokurser, vilka i allmänhet avläggas resp. avslutas först efter det inskrivningsförrättningarna för året försiggått, är det tydligen önskvärt att möjlighet finnes till inskrivning även för den, med avseende å vilken nämnda förutsättning kan antagas inträda senare under året, exempelvis den, som efter privata studier ämnar avlägga studentexamen. Vidare synes det vara lämpligt att genom en dylik förmån giva sådana ynglingar, som, utan att hava avlagt de stadgade kunskapsproven, lämpa sig för samma högre värnpliktsutbildning, en uppmuntran att frivilligt underkasta sig den längre tjänstgöringen. Dessa syften torde vinnas genom det i mom. 3 lämnade medgivandet till inskrivning redan vid aderton års ålder även för den, som, på sätt Konungen närmare förordnar, visar sig äga förutsättningar för utbildning till plutonchef eller motsvarande befattning. Då enligt § 27 C dylik tidigare inskriven värnpliktig också är skyldig fullgöra den där stadgade längre tjänstgöringen, torde något missbruk av berörda medgivande icke vara att befara.

För de i mom. 1 angivna fallen medgives inskrivning först det år, då vederbörande fyller nitton år.

Rätten att inskrivas såsom underårig bör fortfarande i allmänhet vara beroende av att den, som därtill anmäler sig, befinnes vapenför.

Mom. 4 och 5. Fjärde momentet motsvarar § 6 andra stycket i gällande lag, med erforderliga jämkningar. Femte momentet är lika lydande med § 6 tredje stycket i samma lag.

§§ 7—9.

Dessa §§ hava, med undantag för en formell jämkning i § 7, lämnats oförändrade.

§ 10.

Mom. 1. Detta moment har endast undergått en formell jämkning.

Mom. 2. Den i andra stycket av § 10 i gällande lag meddelade föreskriften, att värnpliktig, som för viss tid är förlustig medborgerligt förtroende, under samma tid ej får vapenövas utan skall användas till lämpliga arbeten vid hären eller flottan, har ersatts med en bestämmelse, att värnpliktstjänstgöringen uppskjutes, till dess den värnpliktige åter-

vunnit medborgerligt förtroende. Denna förändring överensstämmer med vad som förordades redan i ett förslag till lag om ändrad lydelse av vissa §§ i värnpliktslagen, som den 28 januari 1907 avgavs av därtill beordrade officerare.

Till stöd för nämnda förslag framhölls, att dessa värnpliktigas tjänstgöring jämsides med de övriga för visso torde få anses verka icke blott till skada för krigsmaktens anseende, utan därjämte, då samma värnpliktiga ju blott finge användas till »lämpliga arbeten», i viss grad nedsättande för den kategori värnpliktiga, vilken endast på liknande sätt vore i stånd att fullgöra sin försvarsplikt, nämligen de icke vapenföra. Det vore även tydligt, att den nytta, försvaret kunde draga av dessa värnpliktiga, bleve både till sitt värde tvivelaktig och, genom bestämmelsen om sättet för deras användning, vida ringare än eljest behövde vara fallet. Vidare måste med nuvarande bestämmelser vissa olägenheter uppstå beträffande här ifrågavarande personers tjänstgöring. Vore exempelvis en vapenför värnpliktig förlustig medborgerligt förtroende endast under beväringsskolan och sålunda under denna använd blott till »lämpliga arbeten», bleve den vapenutbildning, han sedermera under repetitionsövningarna erhöle, fullkomligt värdelös. Slutligen syntes en dylik undantagsställning för den värnpliktige verka såsom en skärpning i den straffpåföljd, han vore underkastad.

I huvudsaklig anslutning till vad sålunda anförts har jag funnit den vidtagna förändringen vara fördelaktig för krigsmakten och ur vissa synpunkter även för den värnpliktige.

Mom. 3. Den i detta moment införda bestämmelsen, som icke har någon motsvarighet i gällande värnpliktslag, har utarbetats i sammanhang med det förslag till revision av strafflagstiftningen för krigsmakten, som kommer att föreläggas den snart sammanträdande riksdagen. Beträffande syftet med bestämmelsen hänvisar jag till de uttalanden i sådant avseende, som förekommit under förarbetena till nämnda förslag.

Kap. II. Om de värnpliktigas inskrivning och redovisning.

§ 11.

Denna § har endast underkastats en formell jämkning.

§ 12.

Denna § är oförändrad. Fråga om ändring däri har uppstått i anledning av den tilltänkta omorganisationen av landsstaten men torde böra upptagas till behandling först i sammanhang med sistnämnda spörsmål.

§ 13.

I denna § har, i överensstämmelse med förändringen i § 5, »tjuguetta» utbytt mot »tjugu».

§ 14.

Denna § är oförändrad.

§ 15.

Till den nuvarande lydelsen av denna § har fogats ett nytt moment, genom vilket, såsom motsvarighet till vad i § 6 mom. 5 stadgas om inskrivna underåriga, förtydligas, att jämväl bestämmelserna om värnpliktigs inskrivning skola äga tillämpning i fråga om den, som inskrives före värnpliktsåldern.

Kap. III. Om uppskov med inskrivning eller tjänstgöring, så ock om frikallelse efter inskrivning.

§ 16.

Mom. 1. Då värnpliktstjänstgöringen är ämnad att påbörjas av det stora flertalet värnpliktiga omkring ett och ett halft år tidigare än för närvarande, blir det av ökad vikt, att vid inskrivningsförrättningen noggrant undersökes, huruvida den värnpliktige nått sådan kroppsutveckling, att han å ena sidan är användbar och lämplig till ifrågavarande tjänstgöring och å andra sidan kan fullgöra densamma utan att genom de därmed förenade ansträngningarna utsättas för men eller fara. Med hänsyn härtill hava bestämmelserna i detta moment blivit något skärpta.

Mom. 2—5. Dessa moment äro, med undantag av en formell jämkning i mom. 3, oförändrade.

Den i mom. 3 stadgade levnadsålder av tjugufyra år, vid vilken en värnpliktig, som dittills åtnjutit uppskov med inskrivning, kan frikallas från

Bihang till senare Riksdagens protokoll 1914. 1 saml. 29 häft. (Nr 59.) 6

värnpliktens fullgörande i beväringen under fredstid, har ansetts böra bibehållas även med den sänkning av åldern för värnpliktens inträdande förslaget avser.

Mom. 6. Även bestämmelsen i detta moment har lämnats oförändrad, och tiden för dess giltighet har blivit utsträckt. Då nämnda bestämmelse genom lag den 11 juni 1909 tillkom, föreskrevs, att den skulle äga tillämpning endast till och med 1914 års inskrivningsförrättningar. Rörande anledningen till denna begränsning anförde vid det tillfälle, då proposition i ämnet beslöts, föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet, att han måste i huvudsak dela de betänkligheter, som av hörda myndigheter uttalats i fråga om den för återinvandrade tillämnade eftergift. Det syntes icke vara möjligt att då beräkna, huru den föreslagna bestämmelsen komme att verka. Kanske skulle det visa sig, att den blott öppnade en ny utväg för dem, som ville undslippa värnplikten. Under sådana omständigheter syntes rådligt att begränsa bestämmelsens giltighet till viss tid, t. ex. fem år, varunder man kunde vinna erfarenhet om bestämmelsens verkningar på emigrationen.

Till ledning för bedömande, huruvida samma bestämmelse bör bibehållas, har nu utredning om dess verkningar företagits inom departementet genom en tillkallad sakkunnig person. Av denna utredning synes emellertid framgå, att den gångna tiden lämnat alltför ringa erfarenhet, för att därå skulle kunna grundas ett slutligt omdöme i frågan. Å ena sidan hava de tidigare betänkligheterna icke fått sådan bekräftelse, att man för den skull bör låta bestämmelsen upphöra att gälla, men å andra sidan har ej heller nyttan av bestämmelsen blivit så bestyrkt, att tiden för dess antagande utan begränsning kan anses vara inne. Lämpligast synes därför vara att ånyo meddela samma stadgande för viss tid, bestämd så lång, att inom dess utgång tillräcklig erfarenhet bör vara vunnen. Enligt föreliggande förslag skall stadgandet fortfarande gälla till och med de inskrivningsförrättningar, som äga rum år 1920.

Det kan ifrågasättas, huruvida ej med hänsyn till värnpliktsbördans förökning villkoren för åtnjutande av den genom berörda stadgande medgivna förmånen nu borde i någon mån skärpas. Men en sådan förändring synes dock knappast vara av behovet påkallad.

§ 17.

Mom. 1. Bland de anledningar till uppskov med tjänstgöring, som enligt gällande lag upptagits i detta moment, är även, att tjänstgöringens fullgörande skulle medföra avsevärt avbräck i fortskriden lärokurs eller

eljest bereda värnpliktig eller av hans arbete beroende nära anhöriga väsentliga svårigheter eller olägenheter.

Med hänsyn till vikten därav, att försvaret får draga gagn av de mera bildade ynglingar, om vilka härvid kan vara fråga, under så stor del som möjligt av deras tjänstetid, är det givetvis av nöden, att en viss försiktighet iakttages vid beviljande för dem av uppskov med tjänstgöring, då ju enligt § 5 sådant ej förlänger deras tjänstetid såsom värnpliktiga. Å andra sidan är det, sedan viss förvärvad bildning ansetts böra medföra ökad tjänstgöringsskyldighet, ävenledes ett försvarets intresse, att denna skyldighet inträder och att förutsättningarna härför bliva uppfyllda genom att tid beredes för examinas avläggande och kursernas genomgående. Sistnämnda intresse har, vad de värnpliktiga befälsämnena vid flottan angår, funnits böra föranleda en ny bestämmelse, som blivit införd under b).

Mom. 2. Ordet »inskrivningsförrättningar» har ändrats till »inskrivningsförrättningen» i syfte att förebygga möjligheten av sådan tillämpning, att den enligt § 93 inskrivningsförrättningen för visst fall inskrivningsområdesbefälhavaren tillagda befogenheten att medgiva värnpliktig uppskov med tjänstgöring icke skulle gälla, om anledningen till uppskovsbegäran uppkommit vid en tid, då visserligen inskrivningsförrättningen för den värnpliktiges hemort avslutats men dylik förrättning ännu inom inskrivningsområdet påginge å annan ort, kanhända belägen så långt från den värnpliktiges hemvist, att det med hänsyn till både tid och andra förhållanden vore för honom omöjligt att inställa sig där för att hos inskrivningsnämnden begära uppskov.

Mom. 3. Den i detta moment förut medgivna möjligheten att erhålla uppskov med repetitionsövning har utsträckts till reservtrupp- och landstormsövningarna.

Mom. 4. I detta moment har endast vidtagits en av förenämnda ändring i mom. 1 föranledd jämkning av hänvisningen till vissa punkter i sistberörda moment.

Mom. 5. Detta moment är tillkommet i syfte att tillgodose behovet av reservbefäl vid flottan.

Mom. 6. Värnpliktens inträde vid tjugu års ålder har, såsom vid § 16 mom. 3 framhållits, icke funnits böra föranleda ändring av den där bestämda ålder av tjugufyra år, vid vilken frikallelse kan äga rum. Givetvis bör frikallelse i det fall § 17 mom. 6 avser icke kunna ske tidigare än enligt den motsvarande bestämmelsen i § 16, och det bör därför numera fordras, att de förhållanden, som enligt förevarande moment kunna leda till frikallelse, skola hava förefunnits i fyra, i stället för tre, år.

Mom. 7. Detta moment är oförändrat.

Kap. IV. Om inskrivningsnämnd och inskrivningsrevision.**§ 18.**

Mom. 1 och 2. I skrivelse den 5 mars 1912 har riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida och på vad sätt till vinnande av minskning i statsverkets kostnader för värnpliktigas inskrivning ändring kunde göras i grunderna för inskrivningsnämndernas organisation, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

I anledning av denna framställning har åtskillig utredning åstadkommits. Vid densamma hava framträtt mycket olika meningar, om och i vilken mån det kan vara lämpligt att minska antalet ledamöter i inskrivningsnämnden eller på annat sätt förändra inskrivningsväsendet. Innan man kan bilda sig en bestämd uppfattning i denna ganska svårlösta fråga, torde ytterligare utredning erfordras och är i varje fall en noggrann bearbetning av det insamlade materialet behöfelig. Endast så mycket torde redan nu böra uttalas, att den ur vissa synpunkter lättast genomförbara förändringen, nämligen att ur nämnden utesluta de två av landsting eller stadsfullmäktige utsedda, icke militära ledamöterna eller en av dem, icke torde vara att förorda; säkerligen har ej heller riksdagen åsyftat, att förändringen skulle gå i denna riktning.

Enligt gällande lag kan det för vissa fall knappast anses vara fullt tydligt, att uttrycket »ledamöter» i nämnden omfattar även ordföranden. För avhjälpan av denna brist hava nu vissa jämkningar vidtagits.

Förslaget har ej någon motsvarighet till gällande lags bestämmelse, huru vid slutet av lagens första tillämpningsår den ordningen skulle genomföras, att en ledamot och en suppleant årligen väljas av landsting eller stadsfullmäktige. Det torde icke kunna uppstå någon tvekan därom, att under den nya lagens giltighetstid dylika val skola fortgå i samma ordning som hittills.

Vad jag i sistberörda två hänseenden framhållit äger giltighet även beträffande de i § 21 innefattade bestämmelserna om inskrivningsrevisionen.

Mom. 3. För att icke lagen skall lägga hinder i vägen för anlitande av mer än en läkare vid inskrivningsförrättning, om en sådan ändring skulle befinnas lämplig och kunna genomföras, stadgas i förslaget, att nämnden biträdas av *minst* en läkare.

§ 19.

Mom. 1. Enligt 1901 års värnpliktslag skulle inskrivningsnämnden omedelbart verkställa tilldelning av värnpliktiga endast till fotfolket. Beträffande övriga truppslag och särskilda tjänster hade nämnden blott att pröva och yttra sig om de värnpliktigas lämplighet samt anteckna det på förhand bestämda antal, som från ett rullföringsområde skulle tilldelas rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen eller tjänst vid flottan. Det tillkom sedermera inskrivningsrevisionen att med ledning av de sålunda gjorda anteckningarna verkställa tilldelningen till nämnda specialtruppslag och tjänster, varvid vid lika lämplighet i första rummet skulle uttagas de, vilka därtill frivilligt anmält sig.

Genom lag den 13 juli 1911 skedde den ändring häri, att inskrivningsnämnden skall — utom i särskilda fall, som bestämmas av Konungen — verkställa även den tilldelning, som förut utförts av revisionen, vilken nu huvudsakligen är en myndighet, hos vilken klagomål i anledning av nämndens förfarande anföras och avgöras. Härmed avsågs att vinna såväl en väsentlig förenkling som ock ett snabbare avgörande av de i samband med inskrivningen stående ärenden. Ur de värnpliktigas synpunkt innebar förändringen den fördelen, att de, som uttagas till specialtruppslagen och flottan, redan vid inskrivningsförrättningen få vetskap om längden av dem åliggande tjänstgöring och dess fördelning.

Jämlikt Konungens förordnande tillkommer det fortfarande revisionen att verkställa tilldelningen av icke vapenföra, av vissa å sjömanshus inskrivna värnpliktiga, av värnpliktiga från fastlandet till Gottlands infanteriregemente samt av värnpliktiga till skidlöpartjänst i Boden. Fördelningen i dylika fall av de värnpliktiga har nämligen ansetts böra bestämmas för inskrivningsområdet i dess helhet.

Den sålunda genomförda lagstiftningen om att uttagning även till specialtruppslagen och marinen i regel skall ske av inskrivningsnämnden synes förutsätta, att de värnpliktiga skola i något på förhand beräkneligt antal vid varje inskrivningsförrättning anmäla sig till tjänstgöring vid olika truppslag och i olika tjänster. Så torde även hittills ofta hava skett. I vad mån detsamma vid förändrade tjänstgöringstider för de olika truppslagen kan för framtiden komma att i allmänhet bliva fallet, torde endast erfarenheten kunna visa.

Då den i förslaget stadgade uttagningen till längre tjänstgöring för utbildning till underbefäl eller fackmän torde böra i främsta rummet göras beroende av den värnpliktiges frivilliga anmälan, och det därför kan möta svårighet att bestämma denna uttagning, innan antalet sådana an-

mälningar inom hela inskrivningsområdet blivit känt, föreligger enligt förslaget ett nytt fall, då tilldelning eventuellt bör verkställas av inskrivningsrevisionen. Det torde böra överlämnas åt Konungen att, såvitt det befinnes lämpligt, förordna därom jämlikt stadgandet i § 22 d).

I varje fall bör det vara ett allgäande för inskrivningsnämnden att efterfråga de värnpliktigas önskuingar i nyss angivna avseende, liksom ock huruvida någon av dem önskar undergå den för utbildning till plutonchef eller motsvarande befattning stadgade tjänstgöring. Bestämmelse härom har införts i mom. 1 d).

Även vad angår de studenter och med dem likställda, vilka väsentligen på grund av avlagda examina eller genomgångna lärokurser enligt förslaget äro underkastade viss längre tjänstgöring, torde, sedan deras duglighet till krigstjänst blivit prövad av inskrivningsnämnden, uttagningen och tilldelningen till de olika truppslagen och tjänsterna i allmänhet komma att enligt Konungens förordnande ske av inskrivningsrevisionen, vilken därvid för utjämning av dessa kategorier i hela riket skall hava att — såsom för närvarande äger rum vid tilldelningen av värnpliktiga till Gottland m. m. — ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, Konungen utfärdar. Till ledning och kontroll för inskrivningsnämnderna lära särskilda uppgifter för vederbörande områden böra lämnas från läroanstalterna i enlighet med vad generalskommissionen år 1908 föreslagit eller på annat lämpligt sätt.

Då nu tjänstgöringstiden för fotfolket skall förlängas samt sålunda skillnaden mellan densamma och tjänstgöringstiden vid de flesta specialtruppslagen förminskas, har det i mom. 1 e) av denna § genom lag den 1 juni 1912 gjorda tillägg, att »fotfolket tilldelas sådana icke för flottan avsedda värnpliktiga, vilka visa, att tjänstgöringens fullgörande skulle bereda av deras arbete beroende nära anhöriga väsentliga svårigheter eller olägenheter», ansetts icke längre böra kvarstå. Enär till grund för det samma legat en önskan, att sådan värnpliktig skulle icke blott erhålla den kortaste tjänstgöringstid, värnpliktslagen medgäve, utan även få sin tjänstgöring förlagd så nära hemorten som möjligt, torde åt bestämmelsen i fråga ej heller böra givas tillämpning å trängen eller förplägnadstrupperna, vilkas värnpliktiga kunna komma att tjänstgöra mer avlägset från hemtrakten. Däremot har den tanke, som ligger till grund för nämnda stadgande, funnits böra föranleda ett stadgande, att den särskilda uttagningen för utbildning till underbefäl eller fackmän vid fotfolket icke må drabba den, som visar, att fullgörande av sådan tjänstgöring skulle bereda honom eller av hans arbete beroende nära anhöriga väsentliga svårigheter eller olägenheter.

Vidare har i mom. 1 e) införts bestämmelse, att inskrivningsnämnden skall, enligt föreskrifter som Konungen meddelar, anteckna vissa värnpliktiga såsom lämpliga att, utöver de visst truppslag eller viss tjänst tilldelade, i händelse av behov uttagas till sådant truppslag eller sådan tjänst. Syftet med nämnda bestämmelse är, att de gjorda anteckningarna skola tjäna till ledning för inskrivningsrevisionen, om värnpliktig på grund av klagan befrias från tilldelning till visst truppslag eller viss tjänst, och annan värnpliktig behöver uttagas i hans ställe.

Till ökad trygghet för de värnpliktiga har i mom. 1 andra stycket intagits stadgande, att om ett av biträdande läkare framställt yrkande avviker från inskrivningsnämndens beslut, anteckning om yrkandet skall göras till protokollet. En sådan anteckning föranleder jämlikt § 22, att beslutet, även utan att besvär anföras över detsamma, skall granskas av inskrivningsrevisionen.

Mom. 2—4. Dessa moment äro oförändrade.

§ 20.

Denna § är oförändrad.

§ 21.

I denna § hava endast vidtagits vissa mindre jämkningar, överensstämmande med vad jag redan vid § 18 anförde.

§ 22.

Såsom jag vid § 19 framhållit, kan det eventuellt befinnas lämpligt att låta inskrivningsrevisionen ej blott tilldela värnpliktiga till visst truppslag eller viss tjänst utan ock verkställa uttagning av värnpliktiga för utbildning till underbefäl eller fackmän. För att giva uttryck åt, att även den senare uppgiften kan genom Konungens förordnande tilläggas revisionen, har den i § 22 under d) meddelade bestämmelsen så jämkats, att tilldelning genom revisionen skall kunna ske såväl till visst truppslag eller viss tjänst som ock till viss befattning. Vid tilldelningen bör för inskrivningsrevisionen lika väl som för inskrivningsnämnden gälla, att de, som anmält sig till viss tjänstgöring, böra vid lika lämplighet i första rummet uttagas för densamma, samt att för den jämförelsevis långvariga utbildningen till underbefäl eller fackmän vid fotfolket icke böra uttagas sådana värnpliktiga, som visa, att därav skulle för dem eller nära anhöriga

föranledas väsentliga svårigheter eller olägenheter. En erinran härom har likaledes införts under d) i förevarande §.

§ 23.

Ändring i inskrivningsrevisionens beslut har hittills icke kunnat sökas, och denna regel har i förslaget bibehållits.

I analogi med den inskrivningsrevisionen åliggande särskilda granskningen av inskrivningsnämnds beslut, rörande vilket avvikande mening eller yrkande antecknats till protokollet, har emellertid inskrivningsrevisionens beslut ansetts böra underställas Konungens prövning för det fall, att avvikande meningar eller yrkanden blivit av minst två ledamöter till protokollet antecknade. Härigenom vinnes, jämte andra fördelar, en ytterligare garanti för de värnpliktiga.

Kap. V. Om de värnpliktigas fördelning och tjänstgöringsskyldighet i beväringen.

§ 24.

Det genom lag den 4 juni 1913 meddelade stadgandet, att, i de fall Konungen prövar erforderligt, icke vapenför värnpliktig skall vara skyldig tjänstgöra även vid annat truppslag eller i annan tjänst än han tilldelats, har nu utsträckts att gälla i fråga om samtliga värnpliktiga, under förutsättning att förändring av tjänstgöringstiden icke sker. Med sådan begränsning synes stadgandet, som av militära skäl är önskvärt, icke böra föranleda betänkligheter ur de värnpliktigas synpunkt.

§ 25.

Den tid, under vilken andra å sjömanshus inskrivna än maskinister och eldare skola, för att ovillkorligt tilldelas marinen, hava varit inrättade till sjöfart, har i förslaget nedsatts från minst tolv månader till minst sex månader. Då värnpliktsåldern skall inträda ett år tidigare än förut, synes det nämligen, för att icke sjöförsvarets ställning vid tilldelningen skall bliva mera oviss än enligt gällande lag, vara skäligt att något sänka anspråket på den sjö tjänst, som utan vidare medför tilldelning till marinen.

Även bestämmelserna, i vad mån andra värnpliktiga skola tilldelas marinen, hava något jämkats. Härigenom har åt Konungen beretts till-

fälle att tillgodose sjöförsvarets behov jämväl på annat sätt än genom att för varje år bestämma ett visst antal för dylik tilldelning.

§ 26.

Bland de i mom. 1 angivna särskilda truppslagen hava förplägnads-
trupperna upptagits.

Motiveringen för innehållet i de nya mom. 2 och 3 har lämnats i
annat sammanhang.

§ 27.

Ändringarna i denna § äro utförligt motiverade i annat sammanhang.

Beträffande föreskrifterna i mom. 1 A torde böra erinras, att den
sammanhängande tjänstledighet, som föreslås för de värnpliktiga vid fält-
artilleriet och positionsartilleriet under femtioen dagar samt vid fältingen-
jör- och fälttelegraftrupperna under trettiosju dagar, i motsats till militär
tjänstledighet i allmänhet, är att anse såsom en den värnpliktige tillför-
säkrad rättighet, som visserligen kan och bör med hänsyn till tidpunkten
för dess åtnjutande lämpas efter tjänstens krav men ej kan förvägras.
Härav följer också, att tjänstledigheten i fråga inom angivna ram icke kan
mot den värnpliktiges vilja avbrytas utan skäl av tvingande beskaffenhet.

Stycket D av mom. 1 har erhållit en formulering, som gör det
möjligt att under den här åsyftade kategori av värnpliktiga inbegripa även
farmaceuter, elektrotekniker m. fl., vilkas insikter kunna behöva utnyttjas
i särskilt slag av tjänstgöring. Vid bestämmande av den tid, varunder
dylika värnpliktigas tjänstgöring må avbrytas för fullföljande av studie-
kurs, bör naturligen hänsyn tagas till försvarets intressen.

Under rubriken »särskilda bestämmelser» hava i mom. 4 samman-
förts föreskrifterna i § 27 mom. 3 och 4 av gällande lag.

§ 28.

Förutom några formella jämkningar har denna § undergått den
förändringen, att i dess andra moment tillagts ett nytt stycke, vars inne-
håll motiverats i annat sammanhang.

§ 29.

Första momentet är oförändrat.

I andra momentet, som huvudsakligen avser värnpliktigs inkallande
till krigstjänstgöring, hava vissa förändringar vidtagits. Sålunda skall en-
Bihang till senare Riksdagens protokoll 1914. 1 saml. 29. häft. (Nr 59.) 7

ligt den föreslagna lydelsen kungörelse om inkallande icke alltid utan endast när omständigheterna det medgiva införas i tidningarna. Med denna förändring avses särskilt att bereda möjlighet till undvikande av en offentlighet, som kan vara olämplig med hänsyn till internationella förhållanden. Både offentligt anslag och ringning med kyrkklockorna på särskilt bestämt sätt skola anlitas, så snart inkallelsen icke sker genom order.

Till tredje momentet har gjorts ett tillägg, innefattande erinran därom att enligt förslaget till ny strafflag för krigsmakten stadgas ansvar för underlåtenhet att fullgöra vad i detta moment är föreskrivet.

§ 30.

Lydelsen av andra stycket i denna § har något jämkats för att giva uttryck åt, att det är med hänsyn till det allmännas intresse, yrkeskunnig värnpliktig företrädesvis skall användas i förrättningar, som motsvara hans yrkeskunskap, men att den värnpliktige icke för egen del skall hava någon rätt att fordra dylik användning.

§ 31.

Då vid revisionen av strafflagen för krigsmakten där införas bestämmelser, som motsvara § 31 av gällande värnpliktslag, har denna § så omformulerats, att den endast innefattar en hänvisning till nämnda bestämmelser.

§§ 32 och 33.

Genom lag den 13 juli 1911 vidtogos vissa förändringar i vad § 32 värnpliktslagen stadgade angående mönstring. Mönstringsresorna skulle upphöra och anmälningar för mönstring mottagas av vederbörande rullföringsområdesbefälhavare å rullföringsexpeditionerna. I stället för att förut den personliga inställelsen för mönstring föreskrivits såsom regel och lämnande, på angivna sätt, av uppgift om bostad och yrke behandlats såsom undantag, stadgades, att värnpliktig är skyldig att för mönstring avgiva skriftlig uppgift om bostad och yrke, honom dock medgivet att under tiden för mönstringen iakttaga personlig inställelse och därvid muntligen lämna nämnda uppgift.

I skrivelse den 24 februari 1912 har därefter riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, i vad mån och på vilket sätt mönstringen måtte kunna helt och hållet borttagas och ersättas med av myndighet

lämnade uppgifter, samt för riksdagen framlägga det förslag, som av utredningen kunde föranledas.

I denna skrivelse sättes mönstringsskyldigheten i samband med den anmälningsskyldighet, som enligt § 33 värnpliktslagen åligger värnpliktig vid flyttning från ett rullförlingsområde till ett annat samt vid vistelse under längre tid än en månad utom den ort, där han är kyrkoskriven. Så länge den personliga inställelsen till mönstring kvarstått såsom regel, hade, enligt vad i skrivelsen anföres, mönstringen kunnat anses hava en viss betydelse för bevarande av sambandet mellan den värnpliktige och de militära myndigheterna samt därför böra bibehållas. Sedan mönstringsskyldigheten i regel skulle fullgöras genom insändande allenast av en skriftlig uppgift om bostad och yrke, syntes mönstringen hava förlorat betydelse i nämnda avseende. Uppenbarligen vore det emellertid för den personliga värnkraftens behöriga tillvaratagande i händelse av härens eller flottans försättande på krigsfot och även eljest för mobilisering fortfarande av vikt, att behörig kännedom förefunnnes om de värnpliktiga, deras antal m. m. Huruvida dock med gällande bestämmelser detta ändamål verkligen i behörig grad vunnnes, syntes icke utan skäl kunna ifrågasättas. Det vore även ett överklagat förhållande, att de skriftliga uppgifter, som av enskilda värnpliktiga för mönstring avlämnades, i ganska stor omfattning ej vore tillförlitliga. Då i allt fall genom mönstringsskyldigheten kunskap icke vunnnes, vilka värnpliktiga på grund av ådragen kroppsskada eller sjukdom blivit otjänstbara, förefunnnes redan härutinnan en ofullständighet, som åtminstone icke avhjälptes genom bibehållande av mönstringsskyldigheten i dess nuvarande form. Sagda missförhållande vore enligt riksdagens uppfattning ej minst ur försvarets egen synpunkt i behov av rättelse.

Det syntes alltså riksdagen böra mera ingående undersökas, om ej den behövliga kännedomen om de värnpliktigas förhållanden kunde både effektivare och bekvämare vinnas genom någon myndighets medverkan. Vid en dylik undersökning borde enligt riksdagens mening tagas till råds ej blott, såsom dittills väsentligen skett, militära myndigheter, utan även de civila, vilkas medverkan härvid kunde antagas bliva av betydelse.

Över denna riksdagens skrivelse hava yttranden inhämtats från samtliga arméfördelnings- och likställda chefer samt inskrivnings- och rullförlingsområdesbefälhavare ävensom överståthållarämbetet och samtliga Konungens befallningshavande, vilka sistnämnda myndigheter före yttrandenas avgivande hört vederbörande kontraktsprostar och häradsskrivare eller mantalsskrivningsförrättare i stad. De sålunda inkomna yttrandena

hava varit överlämnade till fjärde försvarsberedningen, där de utgjort föremål för bearbetning.

Enligt det nu föreliggande förslaget utsträckes tjänstetiden i beväringen med tre år. Men då fredstjänstgöringen i beväringen för den stora mängden värnpliktiga fördelas å fem år i stället för, såsom för närvarande, å tre år och de värnpliktiga, som under årets lopp varit i tjänstgöring, icke äro underkastade mönstring, kommer i allmänhet den värnpliktige att få undergå mönstring endast en gång mer än för närvarande.

I riksdagens omförmälda skrivelse liksom även i de inkomna yttrandena har vitsordats den stora bristfälligheten i nu gällande system för de värnpliktigas redovisning, ett system, vars felaktigheter framträda synnerligen bjärt vid en jämförelse med förhållandena i flertalet utländska stater, exempelvis Norge. Med den krigsberedskap, som i nutiden erfordras, är det nödigt, att även om en mobilisering kräver ett flertal årsklasser, som under året ej äro eller varit i tjänstgöring, den dock skall kunna försiggå efter endast personliga (hemliga) order till de värnpliktiga och enligt på förhand i detalj utarbetade planer. En så långt som möjligt fullständig kännedom om de värnpliktigas adresser liksom även om det för vederbörande truppförband vid varje tidpunkt påräkneliga antalet krigsmän är därför i allmänhet ett oundgängligt villkor.

I likhet med flertalet myndigheter, som yttrat sig i detta ämne, finner jag det synnerligen viktigt, att åtgärder vidtagas för genomförande även hos oss av tillfredsställande anordningar i berörda avseende. Då emellertid under den tid, som stått mig till buds, den av riksdagen begärda ganska omfattande utredningen icke hunnit slutföras, nödgas jag hemställa, att i avbidan härpå gällande föreskrifter i ämnet bibehållas oförändrade.

§ 34.

Mom. 1 och 2. I de två första momenten hava, förutom några formella jämkningar, icke vidtagits andra förändringar, än att bestämmelser meddelats, i vilken mån förut stamanställda skola vara skyldiga att deltaga i reservtruppövning.

Mom. 3. Den nuvarande bestämmelsen i tredje momentet angiver den för vissa studenter och med dem likställda personer hittills stadgade skärpningen av värnplikten och har givetvis till ändamål att låta deras insikter samt därmed förenade utbildningsmöjlighet i större omfattning komma försvaret till godo. Förslaget går i fråga om dylika personers särskilda skyldighet till värnpliktstjänstgöring mycket längre än gällande lag, och ett följdriktigt genomförande av förslagets ståndpunkt synes böra

leda till en utvidgning jämväl av stadgandet i detta moment. Då staten låter vissa värnpliktiga, vilka på grund av förvärvade insikter eller av annan anledning kunna förutsättas vara ägnade för särskilda militära uppgifter, undergå en längre utbildning, bör det ock tillses, att denna utbildning blir till vederbörligt gagn för försvaret, och det synes icke vara någon obillig fordran, att samtliga de sålunda utbildade under hela sin beväringstid kvarstå i första uppbådet och härigenom vid krigstillfälle äro mera till förfogande.

Mom. 4. Den enligt gällande lag vid detta moment fogade övergångsbestämmelsen har uteslutits, och i stället har en motsvarande bestämmelse med jämkat innehåll införts bland förslagets andra övergångsstadganden. Den har sin plats i § 53 mom. 2.

Kap. VI. Om de värnpliktigas underhåll och förmåner i beväringen.

§ 35.

Den i mom. 2 av denna § vidtagna förändringen utgör en konsekvens av tjänstgöringstidens förlängning för huvudmassan värnpliktiga. Mom. 1 och 3 äro oförändrade.

Kap. VII. Om landstormen.

§ 36.

Grunderna för de nya bestämmelserna i mom. 1 och andra stycket av mom. 2 äro i annat sammanhang angivna.

Inkallelse till sådan övning, som enligt förslaget skall åligga landstormen, bör ske i samma ordning, som stadgas för beväringens inkallande till vanlig fredstjänstgöring. Med hänsyn härtill har lydelsen av den bestämmelse, som innefattas i mom. 3, något jämkats.

I likhet med § 31 av gällande lag får mom. 2 av § 36 i samma lag motsvarighet i bestämmelser, som ingå i förslaget till ny strafflag för krigsmakten, och detta moment, som enligt förslaget är det fjärde i förevarande §, har därför så omformulerats, att det endast innefattar en hänvisning till sistnämnda lags bestämmelser i ämnet.

§§ 37 och 38.

Dessa §§ hava, med undantag för en formell jämkning i § 37, lämnats oförändrade.

§ 39.

Mom. 1. Jämte det bestämmelserna om landstormens underhåll och förmåner vid den tjänstgöring, som hittills förekommit, något fullständigats, hava stadganden meddelats om underhåll och förmåner vid sådan tjänstgöring, som genom de nya bestämmelserna i § 36 ålägges landstormen.

Mom. 2. Detta moment är oförändrat.

Kap. VIII. Om påföljd för åsidosättande av denna lags föreskrifter, så ock om laga förfall.

§§ 40—44.

Dessa §§ äro oförändrade.

Kap. IX. Om åtgärder med anledning av förseelser mot denna paragraf, så ock om användning av böter.

§§ 45 och 46.

Även dessa §§ hava, med undantag för någon enstaka formell jämkning, lämnats oförändrade.

Kap. X. Särskilda bestämmelser.

§ 47.

Mom. 1. Detta moment motsvarar § 47 enligt gällande lag.

Mom. 2. Bestämmelsen i detta moment har till huvudsakligt ändamål, att manskap, som tillhör härens eller marinens reserv, skall införas i vederbörande rullföringsområdets rullor samt likställas med de värn-

pliktiga i fråga om skyldighet att lämna bostadsuppgifter och i allmänhet beträffande det militära inskrivnings- och redovisningsväsendet. Hittills har det varit förenat med avsevärda svårigheter att bevara den kännedom om berörda manskaps uppehållsorter, som är nödvändig för att dylikt manskap skall kunna i händelse av behov inkallas till tjänstgöring.

§§ 48 och 49.

I dessa §§ har ej någon förändring vidtagits.

§ 50.

Denna § motsvarar § 51 i den nuvarande lagen.

Bestämmelser om lagens ikraftträdande.

§ 51.

Denna §, som motsvarar § 50 i gällande lag, har under här angivna rubrik sammanförts med de erforderliga övergångsbestämmelserna.

§§ 52—55.

Grunderna för de i dessa §§ innefattade övergångsbestämmelserna, i den mån de erfordra någon förklaring, äro i allmänhet angivna i annat sammanhang.

Beträffande stadgandena i § 52 mom. 2 vill jag emellertid framhålla, att den inskrivning, som enligt förslaget skall äga rum under hösten år 1914, endast skall omfatta värnpliktiga födda år 1894. Värnpliktiga, som bort inskrivas vid tidigare inskrivningsförrättningar, under detta eller föregående år, men av någon anledning icke blivit inskrivna, skola alltså icke, vare sig med eller mot sin vilja, kunna inskrivas vid innevarande års andra inskrivningsförrättning, och ej heller skola underåriga hava tillfälle att då anmäla sig till inskrivning. Det torde icke böra ifrågasättas, att i avseende å värnpliktiga, som vid den första inskrivningsförrättningen detta år erhållit uppskov med inskrivningen till nästa år, låta den nya lagens tillkomst verka ändring i det besked, som redan lämnats dem. Och starka skäl synas tala för att denna gång lämna åsido såväl de, med eller utan

förfall, från inskrivning hittills uteblivna som även de underåriga. Syftet med denna inskrivningsförrättning utom den vanliga ordningen är att åstadkomma inskrivning av den extra årsklass, som tillföres försvaret genom värnpliktsålderns inträde ett år tidigare än förut. Genom förrättningens begränsande till blott nämnda årsklass vinnes en icke oväsentlig förenkling ej mindre vid inskrivningslängdernas upprättande och andra förberedande arbeten än även vid själva förrättningen, och en sådan lättnad synes vara önskvärd, då i varje fall vissa särskilda svårigheter måste vara förenade med en dylik extra förrättning.

De i § 53 mom. 1 meddelade bestämmelserna om äldre årsklassers värnpliktstid sträcka sig tillbaka till och med den årsklass, som inskrivits år 1895. Denna är den första, vars värnpliktsförhållanden skola beröras av den nya lagen. Att värnpliktiga, vilka, såsom födda år 1873, inskrivits år 1894 samt med utgången av år 1913 upphört att tillhöra landstormen, icke skola återföras till denna på den grund att år 1915, under vilket de fylla fyrtiotvå år, med tillämpning av de nya bestämmelserna skulle ingå i deras värnpliktstid, framgår indirekt därav att övergångsbestämmelserna icke omfatta denna årsklass och torde för övrigt utan särskilt stadgande vara tydligt.

Vidare torde rörande bestämmelserna i § 53 mom. 2 böra nämnas, att de där angivna årtalen erhållits genom att till de beväringstider, som för vederbörande årsklasser framgå av mom. 1 i samma §, göra de successivt stigande tillägg av vissa år, som värnpliktiga läkare inom samma årsklasser enligt övergångsbestämmelsen till § 34 mom. 4 i gällande lag skulle hava underkastats, innan de fått överföras till landstormen.»

Efter härmed avslutad föredragning av ifrågavarande lagförslag hemställde departementschefen, att förslaget måtte föreläggas riksdagen till antagande.

I denna hemställan instämde statsrådets övriga ledamöter;

och täcktes, med bifall därtill, Hans Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skulle avlåtas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Kurt Belfrage.